Масса а мехкашкара пролетареш, вІашаглхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома,
Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадуьйла 1923 шера дениз ◆ ШИННАРА, 21 ноябрь 1972 шо. ◆ № 140 (8040). Мах 2 кап.

Хьайбаш леладераш, дика Іангара доахаргда вай хьайбаш, дуккхагІа дохкаргда вай Даьхенга дулх, шура, кхьйола а хьайбай продукташ!

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА, ВЦСПС СОЦАМ

1972—1973 шш. Іан замалахь хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС соцам бу:

1. 1972 — 1973 шш. Іан замалахь хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхара духьа Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах йола фермай, бригадай, колхозий, совхозий хьалхалаттача коллективий инициатива къобалъе.

Союзни республикай Компартей ЦК-ийна, парте обкомашна, крайкомашна, окружкомашна, горкомашна, райкомашна, союзни автономни республикай Министрий Советашна, къахьегамхой депутатий областной, окружной, районни Советашна, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна шерра боаржабе беза колхозхой, совхозий болхлой, фермай, бригадий, колхозийи совхозийи коллективай, районии, округий, областий, крайй, автономни союзни республикай Ерригсоюзни социалистически яхь вІашагІйолаара наха юкъе бу политически болх.

Оттадоала, хьайбаш толамца Іангара даьхан дулх, шура, фуаш, тха, кхьйола продукци яккхарен паччахьалкхенга йохкарен хаькъбоахамъ планаши тІайица декхараши кхоачашдеча лакха хьокхамаш даьхан, уж продукташ йоахилгеи кийчъелгеи дІалахача шерарча цу хана на ийсача дуккхагІа хулийтилга цунца цхьана доахан дебалгеи цар продуктивность айелгеи Іалашдаь краяш, областаш, къамий округаш, районаш, колхозаш, совхозаш, фермаши хьайбаш леладу бригадашы Ерригсоюзни социалистически яхье котъальинараш лоархІалга.

2. Хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараштa яла КПСС ЦК, СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и 300 ЦІе байракх тела оттайойла. Царех: союзни республикашта яла — 6 ЦІе байракх 50 эзаргара 100 эзар сомага кхаьчаш премеш а йолаш.

Автономни республикаштен, краяштен, областаштен яла — 34 ЦІе байракх 25 эзаргара 50 эзар сомага кхоачаш премеш а йолаш.

Районаштен къамий округаштен яла — 260 ЦІе байракх 5 эзаргара 15 эзар сомага кхоачаш премеш а йолаш.

3. Колхозаштен, совхозаштен, кхыча паччахьалкхен боахамаштен яла СССР юрта боахама Министерствай юрта боахамен заготовкайи болхлойи гІулакхерча наьхей профсоюза ЦК-и 2000 ЦІе байракх тела оттайойла. ЦІе байракхаш ейнача боахамашa царца цхьана премеш (автобусаши кхьйола автомашинаши) СССР юрта боахама Министерства оттадаьча хьалех.

4. Колхозийи совхозийи бригадаштен фермаштен — хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхье котъаьннараштa яла СССР юрта боахама Министерствай юрта боахамен заготовкайи болхлойи гІулакхерча наьхен профсоюза ЦК-и Сийлен грамота чІоагІъяра ениа предложени тІаэцийла.

Сийлен грамоташ тергье союзни автономни республикай, крайи областийи юртбоахамен профсоюзни органий соцамах СССР юрта боахама Министерствая юрта боахамен заготовкайи болхлойи гІулакхерча наьхен профсоюза ЦК-и шІерагІа.

5. Союзни республикай компартей ЦК-та, парте крайкомаштен обкомаштен, союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштен облисполкомаштен, профсоюзни юрт боахамен органашта тІадуллалда республике, крае, областе Ерригсоюзни социалистически яхье эггара дикагІа хьокхамаш даьхача фермайи бригадайи коллективашта, хьайбай боахаме хьалхе яьккхачарна республиканскии моттигерчен средствай чотах моральнии материальнии поощрени яра хьадда гІулакхаш чІоагІделга.

6. Хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш е еза, 1973 шера 1 июле, 1972 шера йиъ лагІча кварталеи 1973 шера хьалхарча ах шереи итогий лоархІем а беш.

7. 1972 шера йиълагІча кварталеи 1973 шера хьалхарча ах шереи итогех Ерригсоюзни социалистически яхье тІехдаьнна хьокхамаш даьхачеи продукий дуккхагІа яккхареи хьайбай продуктивность лакхъяреи планаши социалистически декхараши кхоачашдеча къахьегама сийле мишта яккха еза хьокхам беннача хьайбай боахама болхлошта СССР орденаши медалаши лургйолаш представлени е бокъо лойла союзни республикай компартей ЦК-та, парте крайкомаштен обкомаштен, союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштен облисполкомаштен.

8. Союзни республикай компартей ЦК-аш, парте крайкомаш, обкомаш горкомаш, райкомаш, центральнии моттигерчен газетийи журналийи, радиовещанеи телевиденеи редакцеш декхарийла я республикашка, краяшка, областашка, районашка, колхозашкеи совхозашкеи, бригадашкеи фермашкеи хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь мишта лел дІадоьлзийта, хьалхалаттарий — производства новаторий опыт массе а оагІорахьара дІайоьлзийта.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС-и чІоагІа тешам я, Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха юрта боахама къахьегамхоша 1972—1973 шш. дулх, шура, кхьйола хьайбай продукташ йоахачеи кийчъечеи доккхий толамаш доахаргдаларах.

Визит чаккхъяьннай

18 ноябре Москвера шоай меккала дІа дІайахар Болгарски коммунистически парте ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Паччахьалкхен совета Председатель Тодор Живкова корта лаьтта Болгаре Халкъа Республика партийно - правительствении делегаци.

КПСС ЦК-ас, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето кхайна яха 13 ноябре денз официальни, доттагІала визитаца Советски Союзе хиннай делегаци.

Болгарски доттагІий дІабоаладенна паьлъаш НРБ-ен СССР-ен Паччахьалкхений байракхаша а Советски Союзеи Болгаре Халкъа Республикаи вошалла долча халкъашта вахьарча дІаяздаь а дахаргдоацача доттагІала сийна тІалхаь дешаш долча транспаранташна а дега дар. Партийно-правительствении делегаци членашна дог тІера моаршал делаш бар столица баха эзараш нах.

Вошалла болча шин халкъа Паччахьалкхений байракхаш ега Внуковски аэродроме Болгаре кулгалду деятелаш наькъа боахаш вар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, кхьйола официальни нах.

Болгарски доттагІий шІобоаларш хиларца дувзаденна сийлен ха оттадир.

Сийлахьча хан начаьлника рапорт делар партийно - правительствении делегацена корте латтача Тодор Живкова. Паччахьалкхений гимнаш йийкар.

Новкъостий Л. И. Брежневи Тодор Живкови советски тІехьархой мутІараштa хьалхашка гІолла тІехбаьлаб. Аэродроме болча Москвача къахьегамхой никалашка дог тІера моаршал тедар болгарски халкъо бахкийтача никалашка. Лоццаш доахар советско-болгарски доттагІала, Болгарски коммунистически парте сийна, болгарски къаьцьтамхой сийна.

Советски болгарски кулгалхоша хьалхашка гІолла шийсбаь гІа боаккхаш тІехбаьлар сийлан ха.

Советски кулгалхоша бокъо, вошалла наькъаьлкхар Тодор Живков, Болгаре кхьйола партийни паччахьалкхени деятелаш. Пионераша эхаш делар болгарски новкъостарта.

Массеха минут хьнача гІолла гІерта а гІерта, Софеяхьа бузь биллар самолето.

(ТАСС).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛА НОВКЪОСТА М. А. СУСЛОВА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «МАРСИ ЖІОВИ» ЯХА ШОЛЛАГІА ДОШО МЕДАЛИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхенеи хьалхашка доккхий хІамаш кхачІІдуьйлардаи наьча дийнахьа денз кхоьзткъе итт шу дизарца дувзаденнеи КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретарь Социалистически Къахьегама Турпала Суслов Михаил Андреевичa Ленина ордени «Марси ЖІови» яха шоллагІа медали лойла.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1972 шера, 20 ноябрь.

Новкъостага СУСЛОВ Михаил Андреевичага

КПСС Центральни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето даьлда, дийнаь дена кхоьзткъе итт шу дизарца дег тІера даькъала вуьц хьо, Коммунистически парте, Советски паччахьалкхен, дунен халкъашта юкъерча коммунистически боллуча гІорваьнна деятель.

Іайха болх мел беча хана денз, партийни паччахьалкхени балха ерригача посташка хьай беррига низ, зенеш, йоккха опыт дІалу Іа коммунизм хьалъярай марксизма-ленинизма сийлахь-йоккхийча идеалаштен.

Шенча дег тІера лов тхона, тха веза доттагІа новкъости Михаил Андреевич, дуккхача шерашка хьо вахар, могашмаьрша хилар, коммунизма котало бахьан, вай партен советски халкъен духьа дІахо а Іа беркате къахьегар.

КПСС Центральни Комитет — СССР Лаккхехьарча Совета Президиум — СССР Министрий Совет

ДАИМ ХЬАЛХА

Эггара хьалха ферме еяча хана шо карайиц болх дика бойзаш яцар Джамбулатова Найба. Цхьабакъда, дог а ца эккхаш толашагІйола опыт Іомае, шийгІулакха бокъонца йола гоазанч хила лаьрхІар нохчий кхалсаго.

Дагалаьцар кхоачашдара духха довш хила езилга кхетадора Найбас. Цудухьа даим шоай ферма дикагІболча доаркашца дагайоллар, вар болх мишта бу дуара. Цхьаккха ха ца къовсаш хьинаре болх бора.

Бокккаче беддаца гІулакх дора шийгрупперча доаклеца, шІаккха а режим толха ца ен, рацион къобйр хьайбаш.

Йштта хьинаре къахьегаш доллаше а хьалхарча шера шийна хийттар, лаьрхІа хьинар кхоачаш дуллалаьр Найбийна. Цхьабакъда, гайна е геизе ерригa халонаш ёш а а ер къахьегам котбаргхиларех дог тийша йолча цо кхераьна тІехьашка ца йоалаш, ши куьг аІашка ца дуллаш кхы а хьинарегІа болх бир. ТоламгагІа боаккхабелар Джамбулатовайна. Нагахьа сайна доахангара хьалхагІа элнаь хІеяигагІа шура йоаккхаш хиннале хІана хІера кхоабеча Іаттгара шура кхаьхара план кхоачашъь ца Іеш тІаейне лекхар кхоачашде а низ дІакхачар Найбий. Ферме меттел еррича совхозе а дІайезар цун цІи.

Ер шу къаьстта хьамсара ва Найбийна. СССР-ен Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дузача юбилей сийна ша кхоабача доахангара соахкарчу, дукха а дуккхагІа шура якха дош дийнах цо. ХІаьта цо иа мишта кхоачашду хьахоакх шера план ийс бетта кхоачашъь хилар. ТІалоагІача шера чотах цо болх бу шоллагІа бутт ба. Диь болх берах «Знак Почета» яха орден еннай Найбийна. Коммунистически къахьегама ударник я из.

Я. ЦУЕВ.

Сагота хьувза безаргбац

Соахка Іа чІоагІа шийла дараь йоаний халонаш ле йийзар Советски района Орджоникидзе цІерагІча колхоза хьайбаш лелаерий. Наьха хьинар мелла техка йича сайна декъа латтаро а боаха Іотлъам бир.

Цхьабакъда, цу халонашта хьинари болх бе харя духьалдаьккхар колхоза хьайбаш лелаераша, специалисташа. Цудухьа лакха толамаш дака нерагІдаьнад царна. ХІара бІаь Іатта тІехьа 96 Іасилг кхедаьд. План 500 мара йоаццача 552 бежаи 2575 мара ца безача 2900 устагІа бохаш хІензарга даькад Іулаш.

Укх шера паччахьалкхенга 600 центнер дула дохка дезаш яр колхоз. Цхьабакъда, дукхьаьа итт бетта дехкад 1066 центнер. Дукха хІама ца эша цу план а из.

Іан дика кийчо яй колхоза хьайбаш лелаераша. 3170 тонн гІожа доатзар Іаламидаьд. ПланагІа Іаламе дезаш хиначул 270 тонн дуккхагІа да из.

Хьайбаш диза кхаберах довлаш дац гІулакх. Уж чудоаккаду моттиг йІайхен цІевен хила еза. Из диь кхетахеш болча хьайбаш лелаераша, специалисташа боккхо йир хьайбай помещенеш шийхенахьа тоаяь, йоахкъаь яхара. Іай сагота хьувза безаргбац колхоза хьайбаш лелаерий!

Б. ХАМИДОВ.

Наурски района «Красное Знамя» колхоза хьайбаш лелаераша юкъе вьрзача яхье-хьалхелалаю доаркас Алхазурова Атас.

Шура яккхара шера план сентябрь бетта кхоачашъя, хиннай СССР-ен Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара сийна кьрхача социалистически яхье хьалхе яьккха доаркa.

СУРТА ТІА: Алхазурова Ата.
М. КОБИАШВИЛЕ сурт.

КОММУНИСТАШ — МАССАЗЗА А ХЬАЛХА

Партийни документаш хувцарга

«Сунжанефть» НГДУ партийни организаце, цуьнан керттера декхар ма долла хIета а деш, шен берриге болх шен пачхьалкхан плани шайна социалистически декхараш кхочушдарна тIедерзабаь бу.

Парте ерригаш решенеш кхочушъяра тIехьа кIаьд на луш дьинаре къахьегаш ба тха партийни организаце коммунисташ. Уж ба ерригача групповой установкашка, бригадашка, производства ерригача участкашка къахьегаш. ХIанз партийни документаш хувцара шерра кийчо еш хIуна, къастта айеннад тха коммунистий хьинар.

Ерригача цеховой организацешка коммунистий собранеш хиннай, КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума партийни документаш хувцарах бахь соцам бувцаш. Цига белгалъяьй юкхьашарча парторганизацей дешша айдара, коммунистий хьинар айдара тIехьа тIехьа лахьахла еза мероприятеш. Цига дувца уттадаь деш партхома заседанешка къоастадаь а магадаь а дар.

Коммунистий хьинар, цар инициатив лакхъяра боккхача лоархIаме а порученеш. Партийни порученецъа юкъеоза беза цхьанкха а ца къоаставеш берригаш а коммунисташ, общественни балхаш парте чурча вахарех цар хьинаре дакъа лоацаргдолаш. «Сунжанефть» НГДУ коммунисташ берригаш а уж тайпа порученеш йолаш ба. Дааш йола порученеш тайпа а ца йеш. коммунисташта тIадеш тайп-тайпара гIулакхаш: собраненца партхоме дувца дош кийчдара, семинаре а совещане къоастаде дезар белгалдеза, лекци ешалга. «Знание» общество дешарIа шакашка, производстве участкашка лекцеш ешалга а партийни порученегIа кхоачашду тха коммунисташа. Укхаза белгалдаьа боагIа коммунисташ А. В. Шиаев, Н. П. Юшковский, В. Г. Картамов, С. П. Вьнодаров, Е. С. Горемыкин. Уж массаза а шоашта тIадилар дика кхоачашдеш хьабоагIа.

Коммунист — из парте политически бIухо ва, цун хьинарга, хьинарга хьажжа хул партийни собранеш яра практика а. «Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш яра практиках» КПСС ЦК соцам баьчул тIехьагIа «Сунжанефть» НГДУ партийни организаце коммунистий собранешка дукхагIа дувца тайп-тайпара дешаш.

Партийни собранешка дувца уттаду партийни кулгалдара, парте чурча вахара, идеологически балха, коммунисташта ихетам балара, цар авангардни лоархIам лакхбара, кхыдола дешаш. Дукха хьыйцад эца йиш йолаш чакхъяьлар «КПСС члена устав ихар кхоачашдере», «Коллективна сий — хьа сий», «Партийни вахара ленински дормаш» аьнна яь собранеш.

Устав яхар, тIадиала гIулакх, собране баь соцам кхоачаш миштта бу хьожаш коммунисташка кьадувоийташ отчеташ айташ хилча цар хьинар а общественни балха тIа цар лоаца дакъа а дикка лаклу. Иа дош дувцаш тIеналашка лавлени лоаттаеча цехе (парторганизаце секретарь нов. Л. П. Кушев), прокатен электрооборудованена ремонт еен, электроснабженен цехе (парторганизаце секретарь нов. А. К. Шаповалов) еш йола собранеш массане а хьинар айдеш чакхъеяа. Укхаза цIенкаштта хьалех шоашта тIадилла гIулакх кхоачаш ца даьча коммунисташкара. Устав дIадехир кхоачаш ца даьча коммунисташта А. Н. Багметовна, Н. Н. Макаровна, В. М. Крина партийни бехк бир. Собране кхетам луш килара а коммунистий хьинар айдаш килара а лоархIам хьалха гуш хул цига.

Тха берригача коммунистех дукхагIбараша цеховой партийни собранешка партийни устав дIадехараш кхоачашдара хьакъехьа отчеташ яь.

Цеховой а юкъарча а собранешта кийчо еш хилча объективна дIа а гIойя дувцаргдолча дешах йола материал кийчъяра коммунисташ юкъе бола комисси вIашагIйолл. Комисена юкъебоанйт партхома членаш а мугIарера коммунисташ а.

Пачхьалкхен план кхоачашъе а тIехкхоачашъе а торо хулийташ йола гIулакх да социалистически ях. Укхаза эггара хьалха гуш хила беза коммунистий авангардни лоархIам цар хьинари инициативен, хIаране луш бола хьокхам. Социалистически яхьа боагIа йоакхо еча, коммунистически къахьегам бахьан лоаттабеча болаш коммунисташ хьалха латтача планови заданеш даим тIехкхоачашъю.

№№ 1, 2 йолча районни инженерно - технологически службай (начальникаш ня. Н. Н. Холопова гIа В. Еремесен цеховой парторганизацей секретараш ня. Н. И. Мясини М. Соломатин), тIоанашкера давлени лоаттаеча цеха (начальник нов. И. А. Тонкогубов, цеховой парторганизаце секретарь нов. Л. П. Кущев), кхыйола коллективаш дика лоархIаш планови заданеш а социалистически декхарех а.

СССР хьаьа 50 шу Нохч-ГIалгIайчен автономе ях бIаь шуи дизара лаха мадаьттIара пакъалахара, плана тIайдаь социалистически декхаранешта тоалаже кхоачашдара шоаш тоаьча хьокхамашца коллективаш перпагIаь йола коммунисташа. Яхье баьнараш юкъе хьалха боагIа коммунисташ В. В. Аленов, А. М. Махачев, Р. М. Гардалоев, Г. М. Емельянов, Г. Е. Павлов, В. П. Валиков, И. А. Павлов, Н. Ф. Рубиев, Ю. Цыплаков, А. Н. Глушков, В. С. Маханько, кхы дукхахьараш.

Сентябрь бетта хиннача партийни документаш хувцара кийчо ярал отчетно - хоржаман собранешка коммунисташа мел дийцачунара белгалдаьнна гуш дар коммунистийа плани социалистически декхараш кхоачашдара хьалда йоакхо еш хилар. Шоай балхаца, производстваца айхха дувзаш лар коммунисташа цига даь къамалаш.

«Сунжанефть» НГДУ къахьегама коллективаша коммунисташа хьалхIе хиле бахьан долаш, тоалаже кхоачашъю плани социалистически декхараш. Укх шера кхо бетта мехкдаьтта декхара план НГДУ 101,2 процент кхоачашъяьй, хIаьта газ яккхара — 102,4 процент. Планал совгIа даьккхад 12 эзар тонн совгIа мехкдаьтта, пхи миллион совгIа кубометр газ, социалистически декхарех 5,5 эзар тонн мехкдаьтта 900 эзар кубометр газа мара ца хиннача. Шу юкъа кхоьнй 1332 эзар киловатт-сахьат электроэнергиа, социалистически декхарех 400 эзар мара ца хиннача, мехкдаьтта доаккхачара къахьегийе сарле 1,2 процент лакхъяьй план 0,9 процент мара ца хиннача.

ХIаьта а 28 сентябре хиннача партийни собране белгал ма даьнхара, социалистически яхь вIашагIйоллача цхьацадара кхоачамбоацараш да. Уж да хай-хайнахьа яхьа итогаш ца яр, массанахьа уж дIакхайкаеш ца хилар, яхье котбаьнараштa хайнахьа совгIат ца делар, кхыдараш.

Вай массане а юкъара декхар — нийсденна кхоачамбоацараш дIадалари социалистически яхьа хертe а эттa СССР хьаьа 50 шуи Нохч - ГIалгIайчен автономе ях бIаь шуи дизара деача производственни хьокхамашца накъадохар.

И. АЛЕЙНИКОВ,
«Сунжанефть» НГДУ партхома секретарь.

ФОТОИНФОРМАЦИ

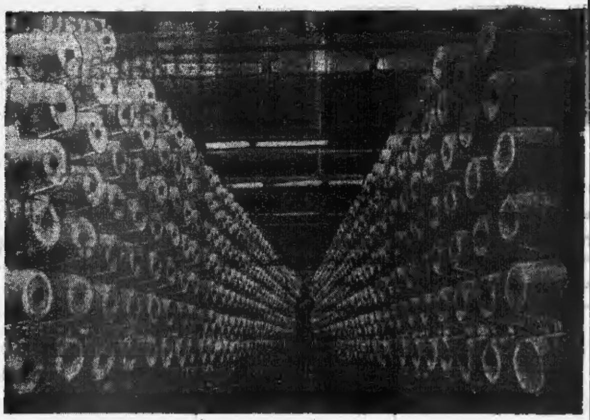

КАЗАХСКИ ССР. Алма-Атински боамбе хIлдаш ду комбинат.

СУРТА ТIА: [illegible] участок.

С. РЯБОКОНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАЙДАНЕ КЕРДАДАРАШ

Укх тIехьарча шерашка къахьегама дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Укхала хьинаре къахьегаш ба завода рационализатораш. Дукха маьхера предложенеш кийчъяьй цар. Завода рационализатораша В. Колененков, В. Тризнова асбоцементни гIозарашта меттел керамически гIозарч кийчдаьд. Из бахьан долаш йоахлуш йола оатхалаш 6-зза дукхагIа болх бе хьалар, хIаьта шера хо бии бола пайда 2735 сом да.

Завода технологически установкашка пайда ийбу КРЯ яхача регулирующи клапанех. Цар прокладкаш кийчъяь е цIастах. Рационализатораша В. Ткаличева, А. Иванковске еннача предложенех цIаста прокладкашта меттел болата ерзаш хьае йолайр. Цо шера производствана барзI бIаь сом пайда бу.

И. МАЙТАК.

Дика толам

Ер шу къаьстта белгала да. Нохч-ГIалгIайчен автономи хьакхайкаь 50 шу дуз хастта. Шу делача цIейна мя йоагIара накъабахкара парте а етта хьабоагIача тха совхоза хьайбаш леладераша дика толамаш доах. Итт бетта 100 центнер дуц доаха дезаш яр совхоз, цхьабакъда, дехкад 339 центнер. Иштта лакха толамаш дака кхерагIдаьнад воа тIаоа оалхазараш леладераша а. Плановя заданех укх шера Даьхенна 280 эзар фуъ доаха дезача дукхьал итт бетта дехкад 284 эзар фуъ. Шура яккхарех йоаккхарех шера план хала хьалха кхоачашъяра ерригa торонаш оалцагIъяьха хьинаре къахьег совхоза хьайбаш леладераша. СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дуза шолха юбилей хьаьналла къахьегама толамашца ялъер шоай сийлен декхар лоархI дар.

П. ДОРОХИНА,
Шаьла района «Южный» совхоза бухгалтер.

Укх юбилейни шера къаьстта дика къахьегаш ба Грозненска химически комбината № 131 йолча цеха химикаш. Цар хIаналехьа дикка тIехкхоачашъяьй полиэтилон арахецара 11 бетта план. Ер бутт боалахьа планал совгIа арахецаргда цар бIаьш эзараш сомий мехь а полиэтилен. Уж толамаш доалача дизае дакъа а лоацаш хьинаре къахьийгар коммунистически къахьегама ударнико, йоккха опыт йолча слесара коммуниста Семигин Виктора. Дикен тIехдикен мара яц цо технически оборудованена еш йола ремонт. Цудукъа технологеша арахецаш мел йола продукци цхьоалагIча сортагIа мара хилац.

СУРТА ТIА: слесарь В. Семягин.

С. ХУТАЕВА сурт.

Пайдане дараш лехараш

Вай республикера къахьегамхошта дoахача толамашта юкъе дикка дакъа лоац рационализаторашa изобретателаша. Шерагара шерага дукхагIа хул уж. ХIанз уж вай республикa 11 эзар совгIа сагота. Укх тIеххьарча шина шера цар кийча а я производстване юкъейихьай 25 эзар рационализаторски предложени изобретени. Цу юкъа производствана юкъейихьача изобретенеш рационализаторски предложенеш баь пайда 4,5-за лакхбоанаб. 1965 шера цар пачхьалкхена баь пайда 5,6 миллион сом мара деций, хIаьта 1970 шера цун боарам 14,7 миллион сомага кхаьчар.

Хьалха дIахьача дана рационализаторски изобретательски болх беш яцар республикера 260 предприяти мара, хIаьта хIанз рационализаторски изобретательски балхаш ду республикера 400 предприяте, организаце.

Вай республике шерра яржай творчески бригадашта, къаьсткъаьстача рационализатораштa юкъера яхь. Цхьайолча предприятенарча творчески бригадашта юкъера доттагIал чIоагIденнад, цар шоайла дIа-юкъа лу шоай творчески балха опыт. Цу бригадашта юкъе дакъа лоацаш ба боллой, инженерно-технически балхаш доршия.

Цхьана къестаду цар производства цхьан хаьнирен перспективни дешаш. Грозненски химически комбинате фенолах уж йоа бIеха хIамаш дIакъестаяра йолча каталитически компонентах доалдар тахна а тeхка рационализатораша А. Ю. Вруна, И. М. Давыдова, Р. А. Тихомирова кийчйир дерда рационализаторски предложени. Цо торо хилийтай хIара шера 8 тонн маьхера катализатор лоо.

Уж санна дола хила масалаш цу дукха а доаладе йиш я. Рационализаторски болх товбара доахий декхараш тIайцад цхьайолча предприятеша. Царех а «Грознефть», «Грознефтехимзаводы» объединенеш, «Красный молот» завод, НИПИнефтехимавтомата филиал, гIишлой управлени, кхыяраш.

ТIайна декхараш цар кхоачашдира 1972 шера хьалх... ер шера кийча а производстване юкъейихьар пачхьалкхена ... миллион сом пайда бол йола 6 ... рационализаторски предложенеш ... изобретени. 1968 шера дена, дукхача а рационализаторий пхелагIа областной конференци хилча дена, дикка дукхагIа я изобретенеш производствана юкъеяхьара тела зашкаш. 1968 шера цу тайпара валаца 60 мара хилавацр. хIаьта соахка уж хилар 259, дукъаза совгIа дукхагIа.

Цу юкъа СССР-а Министрий Советерча изобретенейи открытейи гIулакхашта йолча комитето автороски свидетельстваш мара ... на боаъонаш 2,2-за дукхагIа хиннай. Изобретательства, патентоведене, законаш законаш Iомадеча боллой, инженерно-технически боллой технически культура лакхъялара дувзаденна изобретений гIулакхий комитете тела изобретеншаш рационализаторски предложенеши производствана юкъеяхьара йола решенеш а шерагара шерага дукхагIа хул. Цунца цхьана дукха кIелигагIа хул изобретете тIашара теда зашкаш тIа ма шийн йола моттигаш а.

Шерагара шерага дукхагIа хул изобретенешен рационализаторски предложенешен пачхьалкхена беш бола пайда. 1970 шера цар баь пайда хилар 678 эзар сом, хIаьта 1971 шера ерригa вай республикаш хьайнача цар баь пайда ихьа миллиони 275 эзари сом хилар, вешта аьлча 1970 шера баьчух 400 эзар сом дукхагIа пайда баь цар сом. Производствана юкъейихьаче изобретенеша 10—15-за е ихьа дукхагIа пайда бу рационализаторски предложенеша бечул.

Изобретенеши йола зашкаш вай республика промышленноста доакъошкара эгара дукхагIа тел мехкдаьтта доахача промышленностера. Уж хилар 1971 шера 97. ШоллагIча моттиге я приборашка, автоматизаце средствааш арахеце организацеш, иштта кхыйола организацеш.

И. АЛЕКСЕЕВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коммунист Шуликин Георгий Александрович керте латтача № 67 йолча буровой бригада графикал 40 ди бийсех хьалха дьиина бурув тохаш хьайоагIа. Оста 3315 метр кIоаргденначул тIехьагIа барзIдийнова колонна чуйIаца ялош Iочуяхийта хьархIар.

Бригада масса бола членаш геттара чIоагIа кийчбенна бар цу халача операцега. Ерригa турбаш хьалххагIе нийсъяь кийчъяьр. Турбаш Iочуйохийташ шоай декхараш 110—115 процент тIехкхоачашдеш къахьийгар группарторг Юрий Скворцов, Абу Дахшукаев, Иван Лопатин, Вар... тар Юрий кхье волаш йолча сиыгIа.

ХIанз скважина дIайолалу меттиг тоаеш латт. Шоферашта латт перевозераш, масса превнигa хьалха бурув тоха дIайолалургба уж.

— Графикал 40 ди бийсех хьалха даьна бурув тохаш, хьадоагIа тха, — йоах буровой группарга Скворцов Юра. — Из да СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара хетаде тха совгIат.

А. ТИЩЕНКО.

Бехктоккхам айбича

Коммунистех дола дувцараш

Шоьла района «Автуринский» совхоза ялхлагIча юртбоахама участкера эггара кIезигагIа хьувкъам чубера соахка: гектара тIара йийтта центнер. Совхоза партком, кулгалхой, специалисташ тохабалийтар цу гIулакхо. Лоха хьувкъам баккхар бахьан теххачул тIехьагIа цу участке вахийтар коммунист Эльдаров ЛомIаьла. Механизаторий къахьегами социалистически яхьа вIашгIеь йоаккхача ,политико-массови болх беча гIо де партийни декхар тIадилладар ЛомIаьлийна. ХIаьта цу дерригe корта-м элат хаиналхьен дикен дIадийна даккхар дар.

Валха чуйра коммунист- Массанахьа кхоаву из: кхашка вахе уж машта оах хьажа, дIаде кийчдаьча фуй дикал белгалъе, техника хьал тахха. Ше кхаьчача моллагIча моттиге махаца цо дувцар хургболча хьувкъама дукхагIа терхо яр дар.

Шаьра бац хьувкъамга ихача гIерташ ЛомIаьлас баь шикъ. Цхьаболча механизаторашца къамаьл динначул тIехьагIа даша хо безлу коммуниста корта. Гектараш дукхагIа хьаIайтар духьа лехх цхьаболчар кхай тIа гIолла тракторaш. Хьабоалача пайда мара хьувкъама уйла яц цар. Царна дувца, уж дIакхетабе атта дац.

Йоккхача лаьттан йоккха тахаш яар Мудаев Шираанен Сайдулаев Iусманен аьхача кхай уIа. Ялат дIаде йиш яц иштта аьхача лаьтта. Цох лаьца ЛомIаьлас шоашца къамаьл дича дош ца хеташ кулг а лостадаь дIабахар механизатораш.

Цул тIаьхьагIа Эльдарова из дош дувца оттадир совхоза парткоме. Специалисташ юкъе бола комисси сиха вIашагIа а ейла техкар дала оахам. Лаьтта юх аха деза — иштта дар комиссе оттадар. Шоаш зарцахьа даь оахам юха аха декхарийла цир Мурдаев Сайдулаеви. Из юха оахаш цар йоаккхача хаиь алапи а лурдоацаш.

Кийтар механизатораш шоаш хьалха йолалаьр чакхдаргдоалийта. ГIулакхаш тоадала долалелар, бакъда, цхьалола кхоачамбоацараш-м хIеиз а цийслора. Уж гIулакхаш бIаргкIедара ца доалийташ, хоза дийцача хIама це хинйар механизаторий собране яйсе дунна аль дeш а кулгалхошка тIаIзар дайташ болх цхьан кога тIа бахка волавелар коммунист Эльдаров.

ХьагIаьттар ялат дIадуа да, Звенош вIашагIъехкар. ХIара звено даьтта кхоккар тракторий агрегат лелар ялат дIадуш.

Цхьан звене яр: Безедов Мумаде, Байтукаев Эла, Даудов Идрис агрегаташ. Хьалхарча шинне цIена, дика, лаккхий гIала ялат доацаш бора бола, хIаьта кхоаллагIчо, Даудов Идриса, алапи хIаьта я массанеxа цхьатарра ма доагIий тхона, кхаш фу тIехига а кIоарга а е цхьаьккха норма йоацаш дIадувра. ХIара сага балха моттиг зуш волча ЛомIаьлана цо хоаш лесиизар Даудова харц гIулакхаш.

Эльдарова лехарех звеноцара хьакъоaсте а вaь къаьстачa участка оттавир Даудов лаьтта аха. Укхаза хIилладa чакхъяргьац, тIаьр хьие санна гуш да укхаза цо мел лер, тхьовра санна наха тIехьашка лечкъа йиш яц. НормагIа доагIача бeсса дIаде оаьлар тракторист ялат.

Ялат дIадера кампаш хоза барт болаш чакхъяьлар. Лаьтта мел еша удобренеш тайсар: цхьараш ялат дIадуйшьехьа, вожаш дIадийна даьнначух тIехьагIа. ХIаьта дика дIадийна фуй ханнаьха тайса удобренешки — из хургболча хьувкъама лард ма йий.

Хьувкъам чубахьача хана а къаьстта фал хилар Эльдаров ЛомIаьла. Шоферашта путевкаш язъеш, ялата накладнеш тела ма йолаеш а ялат хьекхеча агрегаташа, транспорта хьовкъи а яшача гIо деш а вар из.

Чуйлца даьтар ялат. Йиp итогаш. ЯлхлагIча производственни участкера эггара дикагIа хьувкъам чубера — юкъера лаьрхIача гектара тIара 30 центнер. Совхоза директора Алиева, партийни организаце секретара Холодова совхоза къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш даш цу тайпара беркате хьувкъам чуйцача Эльдаров ЛомIаьлий цIе масса кхазза яьккхар.

ЛомIаьла 60 шу даьнна, салаIе веза ха йола саг ва. Цхьабенна, салаIа дага ваш коммунист, ялхлагIйолча участкашна ух тIехьтIехьагIа. Цул совгIа хьалха дена ялат кхоаде дакъа доаш вьхьена саг а ваш Эльдаров. Профессии педагог ва из. Дукхача шерашка школe дешаш хилав, массехказа хийрзжа хоржамий органашка. Дале а сагтоме хийга ялат хкелча нaха вeза шьe аьлча, цига вахa а рaьзa хилар из.

Хов Эльдарова хийнала хьа ца хьийгача хьахулар беркате хургдоацилга. Из хкетадеш къахьег цо ше дIа мел хиьаьча, из да цо механизатораштa хьехар а.

ЯлхлагIча участке гурахьара ялаташ дIадуьча а партийни организатор волаш сийдан къахьегаш хилар коммунист Эльдаров.

А. КУМИОВ.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

СССР-и Нохч - ГIалгIайчен автономин хьаьа 50 шу дизара шера социалистически ях а йоалдаь айеннача хьинарца къахьегаш хьабоагIа Шелковской района боахамий хьайбаш леладераш.

Планови заданех укх шера пачхьалкхена 4225 тонн дулх, 5450 тонн шура, 1790 тонн тха, 1790 эзар фуъ хоана дезаш я район. ХIаьта хьоггехьа дехкад 4943 тонн дулх, 5030 тонн шура, 1886 тонн тха, 2031 эзар фуъ.

Цу цифраша хьа ма хьоаккхара, дукха тхан даккхарех фуаш гулдарех пачхьалкхенга дохкарех план хаьал хьалха тIехкхоачашъяй. ХIаьта, баьча тохкано хьа ма хьоаккхара, 1 декабрь тIаккхачалехьа кхоачашъергъа шура яккхарех йохкарех шера план а.

Белгахьлаккха лов къаьстта лакха толамаш даьха Социалистически Къахьегама Турпал В. Г. Табацкова председатель йола «Коминтерн» колхоз.

Дика толамаш доах «Красный пахарь» колхоза хьайбаш леладераша а. Дукхьал цхьан шурейгара дIаийаккхача дерригача хьоаккхашца шера йола планови заданеш хьоггахьа а тIехкхоачашъяьйба боахама хьайбаш леладераш. ХIаьта шура яккхарех пачхьалкхенга йохкарех шера йола планови задани 1 декабре кхоачашъергхилар тешаш ба.

Д. ПОТОТНЯ,
Шелковской района юрта боахама управлене керттера зоотехник.

СССР хьаьа 50 шу дизарга

СССР ХЬАЯР-ПРОЛЕТАРСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА

Коммунистически парта кулгалца дуней тIа эггара хьалхара, дуккхача къамий бIарчча цаI йола социалистически пачхьалкхе цхьантхьa итт шу дизара юбилей ер шу чакхдоалаш белгалдоаккхаргдолаш йола ССР Союз дизар КПСС-а лелаю ленински къамий политика толар, из толаме чакхйоахалгa къаьгга хьахьоккхир да. «Социализмна карагIдаьннача эггара доккхагIдолча хIамах цаI да — белгалдаьккхар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретара Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезда ЦК Отчетни доклад чe еш, — ленински къамий политика — халкъий цхьатаррдача боккъонийн доттагIалех политика практически чакхъяьар».

Советски республикий халкъий доттагIалх вежараллa цхьана леладу гIулакхаш ... В. И. Ленина гIулакхийца айхал дувзаденна да. ... дакъа ... къамий дешар йола парте программа теоретически боккъал хьоттарара практически кхоачашъяра. Из кийчъяра парттера хьаст санна лаьрдейи Владимир Ильича пролетарски интернационализм.

Коммунистически парт В. И. Ленина къоасам а лоаттабеш къамаш кхача къамаш шоай мукъагIа хилара йолча бокъоно иштта лархIад шоай мукъагIа уж вIашагIкхетара а.

«ТоIадеь доахха къамаш къаьст-къаьста дaха мукъа хулга, вешта аьлча дIакъаьста мукъа хулга вай хьадехац бoадамаш декъадалар е кегийча пачхьалкхаш ... ца дагадоаккхаш, вай из хьайна йоккхий пачхьалкхенаш хьаьа къамаш гергадахар, хьамеггел уж вIашагIтоха а ваай безам болаш, хьабакъда, дIакъаьста мукъа ма боча цхьан йоай бейсаш бокъош ма демократически, боккъонa ... интернационалистически йолча лардa тIа.

Росси Съезда ... большевикий социалистически революци котъяьлара, пролетарски диктатура оттарo, къамаш IазаIа ... зорттера бахьан — советски массане дIакхийкаро къамаш доаш тоаме къоастадара мел эца йиш я ... хилийтаз».

Коммунистически парте теркалдьаьд дагa мa дехкинге а къамаш шоай мукъагIа вIашагIтоха йиш хургйоахар, цу гIулакха, В. И. Ленина хьийхача тайпара. «гIулакх ца толхадар духьа, тешам боаргболa гIулакх юкъе ца даийтар дуьхьа помещикий капиталистий IазалoбIаьш шерашка ... Iаьлла ... кхетам ... болча ... кийчдеш ... хила айдеш.

Социалистически революци котъяьначул тIехьагIа ... шу ... Советски ... бокъо ... кхоллам ... бaь СССР хьаяра хьалха ... хьалаш вIашагIкхетара.

Советий лара ... кхача къамий чIоагIлa ... пачхьалкхе хьаяра лоархIамегIа дола лаьл хилар шоай мукъагIа вIашагIкхетир.

Исторически опыто хьахоккхад парте Советски Iадалаш ленински къамий политика йоагIтала деррагIа чакхъяьдарга хьожжа дукхача къамаш латтача бIарчча цаI йолча советски пачхьалкхеве вIашагIкхетарца бола халкъий безам боккхагIа хулаш, СССР хьаяра идех боккъонна йола халкъa идех а хиина дIаэтта хилар.

Къаьдара, нахаш тIалoаттадаь империалистически цхьоагIо йохь а ца, дани шoайна айхагIа кхоттадала, шoай лоIамеча вежарий цхьоагIонга, къамий цхьатаррарча боккъонех йолча ленински принцепий ларда тIа интернационализмага кхача гIерташ хьадаьхкад тхьовра дена Советски мехка дахa хилаьаш.

СССР хьаяра лоархIамегIарча факторех цаI хилар къахьегамхоше интернациональни кхетам барарах, великодержавни шовинизманех моттигерча буржуазни националзмaнех духьало къахетам боацаш къовсам лоаттабарах. СССР вIашагIйоллаш йолча хинна дикка доккхий толамаш дакхадар къахьегамхоштa интернациональни кхетам балара гIулакха. Коммунистически парте чIоагIа уйла тIаьхийтай шийн мугIараш цхьоагIо йолаш хилийтара, къамий районашкара коммунистически организацеш чIоагIъяра.

лоархIамегIарча хьалех дар великодержави шовинизмацеи буржуазни националимацеи лоаттабаьча къовсаме даьха толамаш, къамий республикай компартеш чIоагIъяр.

БIарчча цхьа союзни пачхьалкхе а яь вIашагIтохаьза яргIоаш яр советски республикаш эггара хьалха социализм толаме кхаьлар духьа. Производительни низаш дегIадоаладен еза-йоккха индустри — социалистически боахамен мехка оборонан лард — хьаен йиш йолаш дацар гIулакх ерригача социалистически республикай низаши ресурсаши бIарчча цхьа боалам а баь вIашагIтехачеи бIарччача халкъа боахама планагIа царех пайда эцаш хилачей мара.

Советски республикаш бIарчча цхьа пачхьалкхе а яь вIашагIтохаьза ярг ца хилар хьалхадоахар иштта империалистически агрессорех лоралаш езаш хиларо а.

СССР хьаe торо хилийтача империалистически державашкахьара керда тIема интервенци экономически экспанси хилар хиерам болаш дар. Советски республикаш къаьст-къаьста хилага Советий Мехка халкъаш лоьла оттаде гIийртача империалисташта мара дaттув болаш дацар.

СССР хьаяраш из дIахо дегIайоалаярахь марксизм - ленинизм, пролетарски интернационализма идеаш котъялир хилар. Деррагача къамех бола къахьегамхой пачхьалкхена доладара юкъеозаро халкъаш шоайла гергадаьхар, царна юкъера доттагIал чIоагIдир, уж экономически культурни гIулакхашта сиха дегIадахкара дика торонаш хилийтар. ЧIоагIъелар массе къамах бола къахьегамхошкара эрсий пролетариате цхьоагIо.

СССР вIашагIъяллачул тIехьагIа дена тIа-тIа айхагIа хулаш, ... хьадоагIа вай халкъашъа ...

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI, 21 ноябрь, 1972 шу.

Шелковской районера хоамаш

АЙДЕННАЧА ХЬИНАРЦА

Гуйран балхам чекхдевлира сухалбеш ба «Червленский» колхоза механизатораш. Болх лерттlа вlаштlехьбаьккхаб, техникин за хаси бизза пайда эц.

Заба лаьтта оахача хlераиз дий норма тlехкхоачашьярах план 600 гектар мере йоацача хьегтеэьа я 815 гектар ахай.

Колхам лелаераш а lан шийно ма ба. Зlамига боехам бац цар бер. 270 гектар комсац в нелхаза доелаха. Массехк ди хьалкагlа 250 гектара тlера ерам оlехк 180 гектара тlера ерам lай lиадкъаргlоацаш къайлехьаш лынаар.

lай шолха къехьега даеэргдоацам цхьа дика хlема дагадехад хьайбаш лeладераиш. Дерригa гlожа деакъераш хьайбаш la доекхаргдолча моттигашка дlоттадо лeврхlад. Массехк ди хьалхагlа 1400 тонн йол хьатlазза вынаар желашка. Из болх дика бу В. М. Чеботарева бригадерча трактористаша.

Нохч - Гlалгlайчоь автономе 50 шу дизара сийна къахьегама ваьхта дlаьоча колхоза доаркаша лаьца толамаш доах. Шоаш кхоабача деакангара шура яьккара план тlехкхоачашъю цар. Из баьхи долаш паччахьалкхенга 246 тонн шура а йоккаш итт бетта планови задани 103 процент кхоачашъйй йолтоза.

ДОШ КХОАЧАШДУ

Паччахьалкхен плани тlехьйде социалистически деккараши толамца кхоачашдаре хьинар ца ьходаш болх беча «Путь к коммунизму» колхоза къахьегамхоша дие толамаш доах.

Шера план 1220 тонн йолча дукхьал итт бетта 1070 тонн шура ехкай колхозо паччахьалкхенга.

— Шура яккарен паччахьалкхенга йоккарен шера планови задани хаиал хьалха тlехкхоачашъергъа оаха, — аха тешаву мурий - товарни ферма заведующа Иванова.

Цу йоалама камеши лелаерех е массехк дlейта дош, ала деегlа. А. Ф. Аверинай бригадас йолаю 36 гектар комсаш. Ерригаш оlан 26 гектара тlара ерам lай йlадкъаргlоацаш къайлехьаш лынаар уж диь-пхи ди хьалхагlа. М. И. Коргашкинай бригада комсий баккам дукхха а бошхагlа ба — 92 гектар. Укхаза а во лелац lан кийчо, ера гlулакхаш. 84 гектара тlаре ерам оlан 52 гектара тlаре ераш къайлехьаш баьннебар комсаш лелаераш.

ДИТАШ ГlОЗДОАХА ТОЛАМАШ

СССР-и Нохч - Гlалгlайчоь автономии хьехь 50 шу дузена юбилейна шиа къахьегама сов гlаташ кийчдеш я № 3 йолча дlаьюца юцуалча механически колонна коллектив. Районе производстве мощностан хувийеча, балхви даш йолча цу коллективо итт бетта план дика тlехкхоачаш а еш 2816 эзар сома маьха балхаш даьд. Масела, «Коммунизм» колхоза 379 гектара тlа дуга чекаш къальнай, Куйбышева цlерагlча колхоза канал тоадьд. Из баьхи долаш 1700 гектар хулача лаьтта дикагlа вий дилла йиш хургьа.

Кlоэнга болх баьбац ПМК-3 коллектива «Красный пахарь» колхоза а. Цига чекаш аь а лда 310 гектар лаьтта дика кийчдаьд.

ЛИЙРХlАЧУЛ СОВГlА

Курал а йиш йолаш ба бакеча нахa бытовой гlуленхаш дера районе комбината балхлой а СССР-и Нохч - Гlалгlайчоь автономии хьехь 50 шу дузача ден сийна районе эрдюча социалистически яхь юкъе белгала моттиг дlалац цар. Итт бетта 129,5 эзар сома маьха гlулакх даьд цар бакача наха. Планови заданех лийрхlачул 4,5 эзар сом совгlа кул из. Къьаста дика бол боб Дубовскерча, Ново-Щедринскерьча, Червленскерча, Шелковскерча заказех хlамаш тегача мастерской коллектив.

Сиьаьтий пхьараша, парикмахераша шоашта деча гlулакша а раьза ба бака нах.

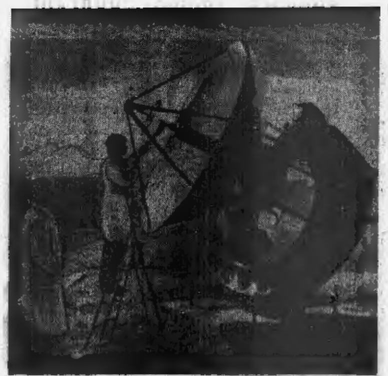

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Лаьттара вахар хила йиш йоаца Малх ца хилча. Цун кхоллам бовза гlерташ ба дерригача дуней lилмахой. Маьлха гом lомабеш, Маьлха тlа хьуаш хилара а Лаьтта хулача хlамайн процессий а вlашш бувзам болга белгалдеш, Маьлха служба программагlа зембийхарd бlаргча комплекс кховчашьеш ба СССР lилмай Академе Кавказерча Лоаман астрономически станце болхлой. Цар цу хоамаш массаза а эшаш хул космонавташта, полярникашта, буханиа болхлошта, фордa тlа лелачарна.

Станце арсеналаца я сантиметргара метрга кхаччалца дlоахал дола Маьлха тlара хьаухача радиовlанара тагlош хьалувеш йола оптически радиой телескопаш. Укхаза оттаьй пхо бола коронограф, 6-метр йола спектрограф. Дукха приборш станце lилман болхлоша декъа а лоацаш кийчъаь я.

Тахан кlезига лоархlам болаш яц маьлха тlа хулача лелхамаша Лаьттарча дийнача хlамай вала-ран синъпхьаьна системе хьоарам lоалкъам беш хилара белгадеш йола даиеш.

Гуадавнад Маьлха тlа хулачё процессийтеш сага хулачи цега-сосудай лазараш юкъе ийха бувзам болга. Маьлха активность совъаларга кхежже дукхагlа хул из лазар дола нах. Вай мехка эггара хьалха Сочи вlашагlъеллай саторем магнитни дулlех лерарa служба. Опыто къаьхехад эккам хилалехьа 1—2 ди хьалха молхай терапи йолабича уйхаха ца йиш йола реакции ца хулаш бусига.

Лоаман станце коллектива вlара ди сакъердинерча, уйла тlеоэача гlулакхаш хьадикъе хул. Радиотелескопий фo антеннаш халданаза Маьлха тlа бlарг лоаьтабеш я.

СУРТА ТlА: радиотехник Николай Берестов (аьрдехьарвар), радиоинженер Валерий Ермоlен, во радиотелескоп болх бе кийчьеш ба.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Оаха яздаьчун лерагlа

Укх шера 20 октябре арадаьнначё «Сердало» газета тlа кепатехкар «Нагирхойн школаш» аьнна корта а болаш йола корреспонденци. Магlалбика районерча цкьайолча сайрийнарча школашка 1972 — 1973 шерашкарча дешара шера нийсдена кхоачамбоацараш дуцаш яр из. Цу гlулакхах лаьца Магlалбика районе къахьегаклой депутатий городской Совета исполкомо редакцига хоам бу:

Планагlа укх дешара шера Магlалбика районерча сайрийнарча школашка дешаш 600 саг хила веза. Хlаьта, хlанз укхаза дешаш 602 саг ва. Районерча ерригача сайрийнарча школашка кхоачашъяьй цхьа дешара юкъеозара план.

Микрорайоно бахача 140 нагийча нахах школашка 32 саг шера дешац вац аьна дар корреспонденце тlа. Хlаьта хlанз цахох 98 саг дешаш ва.

• • •

«Фуд болхьаз» аьнна корта я болаш укх шера 18 сентябре арадаьннача зонетка тlа дувца кхоачамбоацараш дlадахара, дlахе сов'ри ца хилийтара цхьадола балхаш даш де тlа — яхаш вoду буруа техара балхий Грозненски управлене кулгалхоша. — Эшача материалашца лерттlа lалаш ца дарах нийсданнад уж кхоачамбоацараш, Буруа техара турбаш ца хиларах хlанз а цаьза болх ца беш ха йоагlа №№ 82, 26 йолча буровойшка. Нах эргадьнна тоаданнадаш автобусаша лерттlа болх бараш, ВМЦ базана ремонт ера, митта буруа техара оборудованной цементашин агрегаташтам комплектаци ера гlуваакхаш а.

БАЛХА ЮКЪЕ БАЬХКАБ КОСМОНАВТАШ А

«Союз» «Аполлон» яха космически кемай вlашагlхоттаргн цар цхьана ших болган кхоачамбара lилман технически лардаш кийчъеш болча советски американски специалистий болх беча группай совещани чакхьаьннай.

Совещанна дахьа дьадараш журналистий группица вlашагlкхийтта а цар хаттарашта жоп лелаш тедаш я хиннаб.

Советски американски специалистий балха эргlанара тур дlайолахлар адамлена дозача дешна—космически замаш 15 шу дахарца нийсденнай. 1967 шера 4 октябре дуней тlа эггара хьалхара Лаьттан искусственни спутник сигал лъхийтай СССР-е.

Космически аре тахкарех цунах пайда эцаран даькъе советски американски lилманхоша цхьана тохкамаш де доладьд 1972 шера 24 мае Москве, яьча правительстваша юкъерча Соглашенеца кулгаш яздина массеха шу хьалхагlа.

«Интеркосмос» Совета председателя академика Петров Борисан НАСА председателя доктора Эд Андерсонан тоьал дукха цхьана дахь балхаш дийнар. Царна да космос нараерзанура цига саг лелалургволчин кнерахь болацаш хилийта дозаш долча космически биологеи медицинаи дакъе дахь тохкамаш е; хаоттама глобальни прогноз ер хиларза эргlоацам йола метеорологически данниш дlа-дьа дlалга а. Москвай Вашингтонан метеорологически дlа-ххь яоача хоаа лоакъостеа эоллт йола бувзам, спутникаш а. [illegible]

Толамаш долаш лабораторешка гагарта космосер хьаькъехе информаци хеттал. [illegible] ос, Бутт, Маьлха системера [illegible] [illegible] lоммарах [illegible] дlа-доа [illegible].

Эггара хьалхарча эргlаша [illegible] Бутт [illegible] бетта тlехьа тайп-тайпарча [illegible] американски [illegible] «Луна-16», «Луна-20» аьнча советски автоматически станцей юха йоагlача аппаратнёй яхача Бетта грунта образецаш советски американски lилмахоша дlа-хьа эцар хlаьта а.

Лоацца аьлча, космически аре тахкар — lилманаш шоай таланта эшаш дьесьоккара, майрача вlаьза гlулакхашта лерглате моттиг lилмахоша (моджаш боначир а) долаа хlана до деза, дукха ха йоацаш а тlекъа космически ерене, салеш ца хьалара, «хlама доацача», бу шаьц найдане а ххораме боашаш а лийтара. 1968 шера цу гlулакхе ийтар хетар хинна космонавташ кlалхарбахарахи юкъхеоечабараш йола соглашени. Цхьабакъда, кемаца нокъостал дари цунах дlатоссавал а хlаьта, нагахьа санна даза ца доале, эарa хинача кема тlара экипаж нов-къостала [illegible] кхийтта хьачухьлга lалашде а торо хилда эза. Долче, «космически кемаш станцеш вlашш гаргаюгаргйолчен вlашагlхоттаргйолчен юкъарча средствашца» lалашде деза уж. Из ца дой, космически аре цхьана lилман тохкамаш де а вlаштlехьдаргдац.

Проблема маlан цхьаь дешо чулоац, цхьабакъда, из къоастаяра дукха болх бе беза, кайса технически решени лохаш хала къахьега деза, расчетийн чертежийн томаш чу. «Союз» «Аполлон» яхача шинна а кема конструкци цхьадолча дакъе, башха лоадамболаш доаца хувцамаш де дезаш а.

Советски проект директора СССР lилмай Академе членкорреспондента, профессора Бушуева Константина а американски — доктора Глени Ланни а журналисташта дийнар конструкторашта хьалхашхи леттача дlахарех. Эггара хьалхе из а шинне а кема тlа оттаргlола, андрогинни периферийни оаман йола вlашагlхоттаргу агрегат.

Цул башхало санах латт дьаьча, да латт, вlашагlхоттаргуча хоан це кемега активни сани, яьтта пассивни а роль кхоачашде йиш хулийташ хиларах, — из универсальность я «андрогинни» яха терник хьаьзулийтар я. «Периферийни» — хlана дьаьча вlашагlхоттара хиларза, эргlоацам цу йола системаш стыковочни узел юкъе я ца хетташ, периферийн хоттаргlолаш хиларах. Лерхlаргю юкъера дагаха космонавтем [illegible] хурйолай [illegible] узел лоер. [illegible] экипажий [illegible] [illegible]

Проектий кулгалхоша хоем бар, [illegible] йолча вlашагlхоттара агрегатий [illegible] Болх беш йоле уж моладаш вlашагlхоттаргу [illegible] [illegible] хlаьта цу хайнацар СССР-ен США-н лабораторешкен конструкторски бюрош [illegible] болх берга.

Конструкторий болх толаме деларa йола сигнал хилар балха совещанена юкъе дагьа лоацаш цар знаечи опытаха бlубеннарий ззмалаш, космонавтий хилара. Шоаш специалисташ хиларах торра, гlеньагlа бергболча вакхьа а шинна а кема экипажаш цунна кийчъера я дьаа юаца болабоьб американски астронавт наьрал Томас Стаффорди советски космонавташ вайрал Андреев Николаевон технически lилмай кандидат Алексей Елисеевон.

Укхаза вlаштlа кхийа болх бе ба безаш; кемаш тlа йолча хана экипажий дерригa лехараш белгалдар, кемаш тlа болча йола цхьана документаци оттавр, лаьттан тlерча управлене группашца цхьана гlулакхаш чакхдахарах йола хьешаш къоастадер. Хlаьта цул совгlа, «шеттана вlаши ца хетадара ковкъарле дlаяккхара». Журналисташа даьча тешалагlа, цуга хьаьча гlерт США-ра синна, шоэта СССР-ера а кийчон Централашкара космонавтам. Къьаста переводчик хоавса везаргьац кема тlа, вlаши дlа-хьа дувцар кхетадергда вакxашка, хlаьта, цул совгlа, къаста словарь оттадергда экипажаштен гигала хьоча даькъа кулгалдеш Лаьттан тlа багlараштен. Никь бара план кlанз кхоачашъем хиларах вlаьле ца дайнача а, доктора Лакни аьннахк, из хьалхагlо а геттара яийса а кийчъергболаш я.

1975 шера лаьрхlа шинь цхьана дlайолабале шин цу хьалхагlа цхьана тренировкаш е болалургбе космонавташи астронавташи — экипажий членалла кандидаташ. «Цо, — белгалдаьккхар Андриян Николаева, — нокъостал дергда шарна багара дош хьадоаллаше а вlаший дагардараш кхетадара, хlаьта, шеко йоацаш, ужжамо болча тlехьа тlабоагlарий мотт lомабе атта хулийтаргда».

Советски космонавташ вlашагlкхетарах фу хийтар хьоче аьнна шийга даьча хаттара жоарала Стаффорди жоп делар: «Сона яха шоца моттаоллийташ тренажераш гlийттача Звездный городоке хиннад со.

«Сона гучаяьлар, болла ов йола торно, сигал гlолла цинь беча хала доа дола гlулакхаш, цкьта аьнча пилотированни космонавтий тренировки тха ерам сакбахилар, кемай цхьадолча довкъоаш системашй конструкци кlазагдукца ба-ба але я, — къамайкедир американски астронавт. — Сона шоагlа тоамбар хилар сай советски нокъосташ вlашагlкхетарах».

Цхьана боле берах хана бермат доаллаш хиларе хьекъехьа дийнар проекте директораша а. Сигала гlолла цхьана цинь бара программа чулоацаргьа кертера 5 этап: кемаш вlашагlхоттаргдолча орбита тlа дахари дар, къьастъа-къьаста цинь бара; гаргадахари вlашагlхоттаргдаларa; цхьана шинь бар, кемаш вlашагlхоттаргдар, [illegible] орбита гlолла цар къаст-къаста [illegible] [illegible] [illegible] дол хlанз а къоастадаьд дахьнадац. Кемаш вlашагlхоттта а долаш [illegible] мел бола хана экипажий дерригча чакхаш вlаьза хьоашалагlа баха хила бlбз, системаш бола мимта бу хьежа доза, пакъа управлени сча Лаьттан тlарча пунктаща бувзам доттабе безе.

— Цу наьхах, — аьлар академика Борис Петрово, — космически аренка тохкамаш дара программаш цхьана кийчъерен чакхъяхарех дакъе СССР-ои США-ек цхьана гlулакхаш лелалелта вlаштlехьдоаккхача доарlхlаме дакъе лацар кургла.

Ирина ЛУНАЧАРСКАЯ,
АПН lилман обозреватель.

Социализма мехкашкара хоамаш

СССР 50 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

ВАРШАВА. (АПН корр.). СССР хьехь 50 шу дуза ди гаргакхачарца дувзаденна дукхача польски газеташи журналаши лаьрхlа йола конкурсаш я. «Кобета в жице» яха еженедельника Советски Союза хиннача ший дешарашка аьнад «Доттагlий мехка» яхача темагlа очеркаш яккийта. Царех дикагlъяраш еженедельника оагlош тlа кепатохаргья, «Газета Краковска» «Сона советски нах вlашагlбеттабалар» яха конкурс кхайкьай. «Глос Велькопольский» яхаа познаньски «Вечур Выбжежа» яхача гданьски газеташа а сийлахьча юбилей сийна конкурсаш кхайкьай.

• • •

ЮРИЙ ГАГАРИНА ЦlЕРАГlА

БУДАПЕШТ. (АПН—Будапресс). Веспоте отталь ча хана хьалха хьалъяь цьинай 800 мегават ниэ бола Юрий Гагарина цlерагlа теплоэлектростанция. Венгре эггара йоакхагlа я из ТЭЦ. Из хьалъеча дакъа лаьцар мехка кхоаттъе предприяте. ТЭЦ цхьа турбиш, лакха давлени йола трубопроводи, дистанционни насосаш Советски Союзо ейй. Электростанце приборашш автоматически линеши оттайнр ГДР-ча специалисташ, электропередачай линеша эша оборудовании арматурех Чехословаке предприятеша ейна. Трубопроводаш химически цlенъелга польски специалисташта тlадилад.

• • •

ПЯТИЛЕТКА ЛОАРХlАМЕ ОБЪЕКТ

БЕЛГРАД. (АПН корр.). Ибар — Лепенаце яхьаьен латт гидроэнергетически система — СФРЮ хlахарча пятилетка лоархlаме объект. Цуга лургьа йиь водохранилище, шин электростанци, кертгера оттводни каналаш. Цу система торе лургьа Косово автономни областе йокъал уттача 73 гектар лаьтта хий диала.

• • •

МИЛЛИОНАШ ДЕШАРАШ

СОФИЯ. (АПН корр.). НРБ столице ший болх чакхбаьккар болгарски писателий II съезда. Фашистски lазапах мохк мукъабаккхалеьча хиннача Болгаре писателий поэтий произведенеш довлла деха бовзаш хилр. Хlана дукхьаьл СССР-е кепатехад 1200 цlи цlера массехк миллион экземпляр болгарски книжка. Укх тlаьхьарча шерашка Ботева, Вазова, Йовкова, Елина-Пелина, кхыча классикий произведенеш ерай а СССР кхьча шаьъай а моттала кепатехай, буржуазни Болгаре арайийнача цунгача шадлоаол тlех тираж я йолаш.

• • •

МОНГОЛЕ БЕШАМАШ

УЛАН-БАТОР. (АПН корр.). Монголе lилмахой ахьаьскале кхина боаррамигlа карарзаеш ба. Укхаза дукхача моттигашка сом лата болабеннай.

...Монгольски Алтае къулбеххьан лоаман юхе, ахкин вlоохалон lай шелалош отгlаду укхалара лаьтта. Гlа гуча хьесане хьалтт укхаза 1959 шера дlаегlа беш. Къона lилмахо Т. Ульзийсурэн керте волча станце lилман болхлоша сомий тайп-тайпарча культурашта акклиматизаци ера опыташ толамеча чакхйоах. Укх моттигашка ьнинай советски селекционерашкара сна хьачий, lажий, lаьржача смородина гаьнаш. Хьехаш я маькерча мохкай болай — облепиха промышленни плантаци.

МЕХАНИЗАТОРАШ—ШОАЙ ДЕША ДАЙ

Укх юбилейни шера дика къахьет баьццаарийн шурийн 2-ча совхоза механизатораша. Къаьстта дика болх бир цар анба лаьтта оахача. Укх шера оаь делаш хинна лаьтта 2211 гектарал совгlа дар. Механизатораша дика кхетадора, уж балхаш хаьнахьа чакхдахара мел лоархlаме да. Хьалха дlадахача шерашка lоаьча оппето хьахьокхар гуйран балхий зlаммига а ха тиллийтача, тlехьагlа йоачаш йола а але уж геттара а гаьна доалаш хилар. Уж дерригаш тервал а, дош юкъара собраши а аь чlоагlйир гуйран кхашкара балхаш дара оттаьа хаам.

Бехктовдамеча участкашка хьожабир опыт дикагlа йола механизаторашi коммунистийн. Механизатораша дош делар дерригa балхаш шийй хаьнахьа чакхдоахаргда, аьнна.

Болх дlайолабаьча хьалхарча дош итогаш гlадаугаш яр: цхьаццабола механизатораша шишша норма ькккар. Гектарa хьинаре къахьийгар лаьтта аха доладьча дийнахьа трактористаша Лысенко Владимира, Рябов Николах, Хасанов Лабаза, кхычар. Белгалдаккха деза ерригача агрегаташа цахаддаш болх баь хилар. Из болх ништа дика вlаштlехьбаккха торо хилар ремонтни служба мастераш наладчикаш дин биjсен ца къовсаш миччахьа агрегат телхача чlагlийа, из lалхьмате сиха тоаеш хилар бехьан долаш.

— Сона вlалла а дицлургдац, — дуци трактористa Хасанов Лабаза, — цхьа сайна нийсденнар. Из дар механизатораша 600 гектар совгlа лаьтта аьхача хана. Бийсан цхьайтта сахьат доаллаш двигатель елар са трактора. Тlакха аз фу де деза? Са хиллалца хьежаш вагlача кхоанара ди а доирг ма дий. Кхы дукха уйла я ца еш, новкъа йедача машина тlа хайна, мастерске вахар со. Цигара дежурни слесараш а боалабеш кхоанера. Шин сахьата ах сахьата лалалехьа болх бе йолалийтар агрегат. Варнал аьлар аз сайна новкъостал дьча слесарашта. Са гlадвахар боараш боацаш дар. Шоллагlча дийнахьа хийцца сай болх беш хилар со. Нах хьогаш да тха дукхача къамех — нохчий, эрсий, украинцаш, молдаваш — болча механизаторий доттагlах, барт-цхьоагlо.

Механизаторий дlулалашка диллача гуш да цар дош чlоагlа хилар. Укх шера 10 ноябрь тlа кхоачаш аьха дьаьккадар 2250 гектар лаьтта, лаьрхlар 2211 гектар мара ца хиннача. Аьлар тlеходица да. Норма 5,3 гектар мара йоацача беррaгача трактористаша хlара сменагlа оахар 9—10 гектар лаьтта. Цара тракториста условеш трактора лоархlаш вор килограмма хоачаш доагор кходир, цул совгlа ремонтий балхашта лаьрхlа дукха ахча а кходир цар. Хlанз хьатlадоагlача шера хьувкъама лаьтта хьаьндеш тоадеш сийлена къахьегам ба механизатораш.

Воахама кулгалхоша а дахо йолхо ю механизаторашта эша хьалий lалашдец, цаь культурни салайнга вlаштlехьдоаккхаш. Хlаьта механизатораша хьинаре къахьегарца жоп да цу йоакхенна.

Дукха за йовцаш сийлен грамоташ елар дукхача механизаторашта, хlаьта шоллагlча трактори кхаш лeладеча бригада коллектива — кхаара хара тела Цlе байрах.

Механизатораша дош довлаш дlахо кхы а дикагlа къахьега, къахьегама оасарло лаккхара павьташ деза, плановий заданеш хаьа хьалха кхоачашъя.

М. САРДАЛОВ,
«Знамя Ильича» газета йолхо.

ДИКАГlЧАРЕХ ЦАl

Пятилетка шоллагlча шера А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккха завода къаьстта дика къахьегаш белгалъяьнца я Вигляров Александр Леонтьевич керте латтача № 30—6 йолча установка коллектива. 15-ча ноябре дика дошлира календарегlа къахьегаш я ва.

Шоай новкъосташта хьехаш лелаш къахьегаш ва цига вокхагlвола оператор Ков. Пенский, операторaш ва. Дашиев, Абоев, оператора гlонча Иов. Карачетьин, кхыбараш.

В. ГОРБАЧЕВА.

ИДЕЯЙ КОТАЛО

лоьъера цхьана леладу гlулакхаш. Вай мехкарча хlара хилкъо шо дегlадоагlача хана ког гlортолга ю шийн кхиех ерь ца lеш, бlарчча ха] йолча социалистически паччахьалкхе беррига низах а.

Революци хьалхехьара Россеца нийсача СССР-ера промышленни производства объем 99-за лакхьаьннай. Хьалха феодальни ад феодальни йистош хиннача моттигашка хьалъэттий lалахьмате дукха промышленни культурни центраш, дика толена городаш юрташ.

Низ бола индустриальни база и хlанз ерригача Советски республикий. Советски lаьдал латтача шерашца промышленни производства объем лакхъеннай, масала, Киргизски ССР-е — 211-за, Армянски ССР-е — 201-за, Молдавски ССР-е — 166-за, Казахски ССР-е — 158-за, Нохч-Гlалгlай АССР-е — 92-за.

Дуне тlа эггара йоакхагlйола социалистически юрта бойлама производство хьалий вай мехка. Цун кертера производственни фондаш 1928 шерашка нийсача 6-за хlанз хиннаш аьна йоакхагlа хиннай, энергетически низ цу юкъа 17-за лакхбеннаб. Советски lаьдал латтача шерашка юртбахама продукция объем мохк бlарчча хьайцача 3,1-за лакхъеннай.

Революции хьалхехьарча Россе бакхача нахах ихо декъа хlана бан аьнна барам йоалув-дешар хойш хиннаб. 46 народноста цу даькъе нохчий а гlалгlай а шоай йоалув хиннадац. Хlанз ерригача советски республикашка баха нах беррига а ийшa ба.

Къамий политика даькъе Советски Союза докхий хlамаш карагlдувларца дувзаденна геттара кораагlбаьннаб буржуазни социологий пропагандисташ. Эггара хьалхагlа гlерта болалу уж ленински къамий политика теоретически лардех, пролетарски интернационализма принципех. Шоей хурдаь дуц К. Марксех Ф. Энгельсех къамий деша теоретически лардаш кийчъяьнц яхаш. Кхы а гемагlа вода фальсификаторех ца] — Р. Скал Стоок. Цо хьакхайкаду, нагийн аграрни къамаш доккхийча индустриальни къамаш дlаехоадергда, шоай фуий дlаздергда яхад К. Марксех Ф. Энгельсех кхаш.

В. И. Ленин, эггара хьалхарча Советски правительствана керте лаьтта хиларах торра, эрсий монинизм йоаллаш хиннад ала гlерташ, эрсийна доацача халкъашта къамаш паргlато ала гlайртанац из. «хlара къамаша юкъера пролетариат хье а къоастадь», уж Россе нара дахийта гlайртаи аьна хетадалийта дагаль шоей хур ду буржуазни фальсификатораша. Цу цхьан хаина хьеха ца де гlерт уж кердача чулоацамца пролетарски интернационализми бlаькхий хилар В. И. Ленина цlераца дувзаденна долга. В. И. Ленина массеза а великодержавни шовинизмаца къовсий лоттабьяга. Цо аьлад: «Цlеналь дlааькхар дукъа тlом болабаьй великодержавни шовинизмаца» (Хьажа В. И. Ленин. Соч. йизза гулам, т. 45, оагl. 214).

Дlахе а аь ца хетам дуц фальсификатораша. Советски lаьдал Советски Россена мара доц къамий lаьдал, къамий lаьдал доц из Украинена, Белоруссена, Армянена, Азербайджанна, Грузена, кхыча советски республикашта, «Кавказа» «колонизаци» [illegible] къамий боккъоаш кхетара [illegible] «СССР-е къамий интеграци» [illegible] къамаш кхетара [illegible] «ассимиляци», «русификаци» [illegible] латт яхаш lеш.

Американски [illegible] Пайпса, А. Аламса, [illegible] бовза йоах, дукхача [illegible] та советски паччахьалкхе [illegible] мукъагlа вlашагlкхийттача [illegible] ший паргlата хьоагlо [illegible] федераци — из [illegible] доарe аьнча СССР — из [illegible] ца, централизовани паччахьалкхе [illegible] кхьметтел «импери» а я.

Масса тайпарча антикоммунистий [illegible] лоа советски [illegible] юкъера вежарий доттагlал долар, СССР кхье къамаш [illegible] хьалдувлар, уж гlерт «къамий интересашш» яха [illegible] шоашта гоам йолча социалистически интернационализмаца советски патриотизмаца метте уж дlаоттове.

Империализма идеологаш цар гlонча шоай хурдаь марксизма-ленинизма маlан кхийчахьа дах, дуцаш [illegible] СССР-о йоккхий действеш яц ала гlерта я, цар вlаштlехьаргдан коммунизма бода авкь эггара хьалха бухлош боьлача, дерриге халкъий къамий хурbоле вежарий шоагlо мешта хила еза [illegible] хьахьокхаш бала вай махкара дерригача дуне тlерча [illegible] [illegible]

Хеттар ett: империализма стратегаш тахан кертера уйла тlа [illegible] [illegible]

Из [illegible], капиталистически мехкарча йоадаь доалача нагагlоалла къамашта СССР ленински къамий политике дола толамаш чlоагlа хьаьт хилар. СССР-е къамий дош къоастадара опыте [illegible] учувттаду адамий прогресса тlехьарча, капиталистически къамий боккъоаш цхьатара ца хиларах уж тоlадаь дахарех, шовинизмаш, национализмаш, расизмаш дукхаларча къоастдаш.

Кхьметтел «гlойленагlа» да аьнна хеташ долча капитал мехкашка а укх тlеххьарча хана кердениад къамийн расайн бохамаш довлаш. Великобританерча ирландски дешо, Бельгерча валлонски дешо, Испанерча франко-каталански деш, боккха доац — кхьметтел латтахьа а дегардаь ша даьннача цу дешаша а тешал ду шоай мехкашка къамашта юкъера гlулакхаш кlезиг-дукха а нийса къоастаде ца могаш капитализм хилара. Непрашка болчен «хьатара» бесаш долча кхычен бахача наха духьалберзаьча расизма синвол а хинна латт США—империализма чlоагlале. Израильски агрессораша къмагlча тайпара наьвш ду шоаш дlалийцача лаьттача тlа баха беча lарбашка болча нахa. Капиталисти хьахилийтай ЮАР-ерен. Родезерен гуччахьа расистски фашисташка йола режимаш. Цхьабакъда, социальни къамани lаьал тlалоаттаенча къахьегарча дунех ший кхоачарглац дестоэн юхасоцаде.

Шоллагlа-дале, КПСС-о лелаеча ленински къамий политиках моттахlалеш я дувцаш белгала хlалак хулча хьал тlа долча капиталистически мехкашкарча тоlадаь доахача нагагlоолча къамашка вайгара хьокхан дlа ца мийта гlерт империалистически режимаш.

Советски Союза ах бlаь шера опыташ прогрессиве адамий дош тайпнад дерригача расех къамеха болча хьалхегаккхоштa боккхоа йола паргlатон нийсон яхьар дилла социализм мара ца хилар.

Вай мехкара паргlатен кхаьтара боккъонаш йолаш долен [illegible] бlубенна долх КПСС XXIV съездо белгалдьча новкъа гlолла дукхача къамий социалистически держава низ дlахо чlоагlбора новкъа гlолла.

КПСС-о леррагlа чакхбоахаш бола ленински никъ къамаш дlахо тоалараш халданза вlаший гаргакхувларах тlаберaзаб ба. Тохкамах чакхбьяннача цу чаккхьал баркха-дика бермат даьнад. Ший йохаргlоацача паччахьалкхе а кхьоагlош 50 шу дизара чlоагlа тоаенна, керда хlамаш карагlдувлара кходламачи низех йизза йол лаш накъайода яхийтте а социалистически республика. Коммунистически парте кулгалдеча вежарашка долча халкъаша шоай нийса тlалерадаьд массанена дагалаттар — коммунизм хьалъяра.

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
исторически lилмай кандидат, доцент.

ТӀАККХА ФУД ИЗ БЕЗАМ ЯХИЛГА?

М. Рощина «Валентин Валентинаи» яха пьеса М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча театро

ДАИМ уйла тӀауьзаш йолча безаман темагӀча М. Рощина пьеса дукхъяла цхьа майра хиина ІаӀ. МоллагӀча художественни произведене санна цо гӀеттаю вай кагирхой, дай-ноаной, общественноста светен бозбеш, уйла яйташ йола проблемаш. Укхаза да бераш ихийна дазыча цар шоай вахара новкъост лохача хана дай-ноаной юкъе гӀортара бокъонех, кагирхой шоай хоІаме, шоай уйла а никъ а шоаш лелабе гӀертаи хилара, вай хазара халхараши моден уйлаша хетамаш тардарах дола дешаш, ІІалла а боарам боашаш хьайоагӀа безама темх.

Авторо йоах: «безам хозал а талант а санна нагтахЬа мара лилан». ЦӀаза нийслу шоай тӀехьенна шоай ма хулла дика де, цун ираз хилийта а беле, — дуаш дӀахо автора, — безаш вӀашагІахеташ бараита даьна-ноаноша новкъарле еш, вахар доладеш а ираз доадеш а.

Пьеса майрра уаттаду ира, вайга уйла яйташ, кхетаде а деваш дола дешаш. Вахар бухьбилла хьалхашкахьа дода. ХІара дош ше хердича тайпара дашхарга хьежаш да. ТӀаккха вай, докккхагІдараш вахарах дӀатосса о деле, тха хана миттта дацар, ихаш, духьаллелх. Вай геттара дицаьа Іалано ше а цхьан хилда аьяна хьакхелла кьоиа дегаш вӀашк хьоаста а дийя. уйлаге, нигатага, кхетамга дилача вӀалла а цхьана тарлургбоаца дӀашагсаги йоІн вӀашагІтоха гӀертаи йола вахара къаеина догмаш канонаши хІинзарча заманo, вай бІьшорено хирдъежга, тӀа цо эшилге. Цу тайпара бе пьесера жина, наьн-нана — хІарвар шийн оамал йолаш.

«Фуд из безам яхилга?» детт пьеса турпалша (арт. В. Д. Панов) новкъа кхийттачуита. Геттара новкъе а вахъ ше деча кьамальаца а магац цунна из бокъонца хьаала.

Спектакла режиссера Евгений Красницки спектакль - диспут йолаш оттаьй пьеса. Кхеттайте актерашна ду камаьл а хаттар шоайла а доашеш зрителинвалага ду, хьажа байхкаршкара жоп далар, е'та лаьар дехаш санна. Кхыметтел тхьовра хеттар дешен соиаиаь «новкъа зодар» а зрительни зале Іоховву. Актераш грим йоацаш ле.

Спектакль йолалу «Театргара» яхача прологана. Сцена тІара зрительни зале доаллa магнитофони бе йоаллаш микрофон а йолаш вола репортер. Из сихха (тхога дилача геттара сиха) хьаье гӀолла чаихвоал «Фуд безам хиларе?» хаттар деш. Цул тӀехьагІа драматурга. М. Рощина дешаца жоп дала хьож театр, цу хаттара.

Режиссера а актераша дика вӀаштІехьдиькхад образаш оттаелтен ролаш дІанийсъелгеи (къьстта Жений, наьна, Волоне, кхычар ираш).

Спектакль динамично оттаьв я. Цу тӀа хулар халдалаза уйла тІоувзаш, тӀехьтӀехьа чІоагІлуш чаккхлоаӀ.

Спектакла режиссерен художникoa (РСФСР заслуженни художник Э. Э. Валентинов) хІама хьалоизнйтара вай ханара цхьаьйхь кечал а юкъейоалаьй: цигарча хьала, деталей лоаварца художника Э. Э. Валентинова кердача меттала «кхамаьа ду» спена тІара.

Е. О. Красницке дика ихетадаьл комедийни дешаш, дика тоаю цо спектакль. Зрителаш чІогІа белалу, цул тӀехьагІа уйлане баха хул. Артистий бІагалдаьккха лоазар фуд аьлча, из да дег тІара дейн дола къамаьа геттара сика дуаш делга. Вахара, бакъдолчоа шоаш тІаккхача гІертарна цхьана, уж бишу (къьстта къонаборш) шоаш оттаду сурт зрителашта лаьрхІа долгах, «оха а озабенна» шоаш аьначох (зрителаш а тІехь) кхеттаца лаьг] ца Іуш. Бакъда, артиста А. В. Душина оалар хьа а хоз кхета а ду, шо бакъдеш дар а хариц дош дир а цо шийн лерга юле е на дуацаши зала дуацадаь.

Белгалдаьккха леза режиссера студентий дискуссей, кхийола массови сценаш дикача гоналаца оттаьв хилар.

Спектакль шийн билача низаца екаргъаццар, лагахье санна артисташа керттера ролаш Е. Безмогорычнаяс (Валентина) В. Рожнова (Валентин) дика лоаза цо йоре. Е. Безмогорычнаяс роль лоазаю Валентина дог ейлеша, хоиха, цІена, калай, шийн хьанарах бІубеина, шийн безам бехьаи долаш моллагІа хало тІелаца кийча йола советски йоІ я. Шай уйла беррига сие а дегІа а низ дІалуш доазарца, безамa цхьах, бакъдер хоттаргхилрах, шийна везача Валентинах боарам боацшаш тешаш хиларна цо кхайкаду: «дІайала боадо, дахьала хейла сердалІа».

Цо шийн искусства низаца хІалтІакхосс цхьаболчар «хІаназарча кагирхой санилий паргІато» яа яйсса уйла. Доаккхал де мегаргдолаш да шоай лоІенагІа грамданска тІехь тІа яха, Комсомольскъ хьаллъаь, зала вежар шийн цІий а деле кІалкарвоаха, шийн деррига вахарца коммунизм хьалъечух моральни кодекс чІоагІъеш йола советски Ростова Натиниаш вай йолаш хиларах.

Кьоиача актера В. Рожнова Валентина роль лоазаелга спектакла юкъ - метте хилара бокъе яихкара цІенхашттара эзамен я. В. Рожнова шийн роль дика лоазаю: бакълуш, вкоза, легІайоагІача кепара оттаю цо шийн турпала образ, бакъда, цул Валентин тІех аьсала, темперамент из тоьаш да.

Дика лоазаю кьоиача актриса Г. Афанасьевас Жений роль. Из «Женя» гІальле а увзаш, тІехьаьна лоаца хон а юхвеш, массанахь, «школьни» оамал а деллеш, цхьаболчар «вай ханарча» мехкарий эталон лархІа а тарлуш йоІ я. Бакъда, Афанасьевас цун бокъонца дола сурт — сибат хьагойташ роль лоазаяр бахьан долаш кхетаду йоІ хІалак хулаш латтала къьастта из гучалоал дийк йиккилгига Валентинайга доррыгиех кхета а кхийтта, шийна сердаш цо кьамаьа деча хана. ХІаьта Валентинай нана (артистка М. М. Панова) шъарчоа Валентинайна дезала ираз «хувададала йиш йоаккилга» хьалхадохаш, холодильник а автомашина а-кийча шийн йийй материальни хьал тоаде гІертача доал бедовлечa мещанкан тара хетаьу.

М. М. Пановай нана вайна хьалхашка отт шийн бера бокъонца гІайгІа еш, мар тІа я воацаш бераш хала хьалкхедаь, шийн бержий ираз цо гІерт нана санна. Цунгара вала, цунна чудоалла шьла дог, шийн дегага кхача гІертаи цо ду дехар дизза хьагойтарца, М. М. Пановас, бІаргашка хий а оттаьй вай дог тодадолийт, уйла йойь, «безам малагІа ва» вале хьожа а йог оттийт.

Мещанство хІанз а вайх хьаравера не йолга зойташ я, яхаш, искусства меттала хьайааду театро.

Шийна шийн гІулакх дика доьзаш хилар хьакхаьндр дезал бохаро воагаваьча Володий роль лоазаьйча актера Н. П. Жирнова. Волоня юкхьенна безаме, сакъердаме волча «пелнига» тІерича сага тарлу, бакъда цун сурт-сибат оттаеш, легІадоаладаш артисто хьесд цун дега кІиоаршо. Дукха дешаш доацача эпизодически роль Н. Жирнова зрителашта шоаш уйла йита йоазергІоаш хьалхох хало тохаале а ше саг хилар доь ца дахьа, шийн вахара хьокхамца вай общество «саг'сага доттагІа, новкъост, вошa» хилар чІоагІдеш волча сага бІарча биографи.

Дукха а дика дешаш аьа доагІа Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни артистех Н. Ф. Чипижекоха (наьн-нана) В. И. Плужниковайхи (Лиза — Валентина нана), И. Г. Чипижекохи, кхычарех. Белгалдаьккха доагІа театра а керттерча режиссера Е. И. Красницка а тахан массане а уйла тІаоазаш йолча безама, задийча гІулакхий, дог цІена хилара хьакъехьарча советски кагирхой темагІа ансамблеви спектакль кийчъаь хилар. Боккхача мало а зрителоша безаме тІайица «Валентин Валентинаи» яха спектакль.

В. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч - ГІалгІай АССР
заслуженни артист.

Сурта тІа: «Валентин Валентинаи» яхача спектаклера сцена. Валентинай роль лоазаю артистка Е. Безмогорычнаяс, хІаьта Валентина роль — артиста В. Рожнова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ХИРУРГА «ДОШО» КУЛГАШ

Дукха за а Перестенко Максим Ивановича республиканска Сийлахь-боккхача Даймехкатӏема инвалидий госпитале болх бу. Шийн кьахьегама никъ цо дІабелабир гьанарча 1926-ча шера. Цу хана медицински институт чаккхъяьккха, балха тІехтуаш дІаэнига саг вар из. Къона лор балха хьожаер Сретеске района больнице.

Хала дай Максим Ивановича цига къахьейга шераш. Лоавачча районни больнеца лораш тоьацар, уналхой дукха бар, массанахьа дІакхача эзар цун. Цхьабакъда, ше нлоза ца кьоиача лоро. Из дайнаь а бийсаи а кийча вац нехъа эшача гІулакхе. Цудухьа доккха баркал тІехьа а доллаш профессиональни говзал дика хаиа а луш дІахьар шераш.

1935-ча шера МагІалбика бийсте мехкадатта хоьадьча хана из хьожаву цигарча районни больнеца кулгалле.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом дІаболабелча Максим Ивановича бІарахи хьалхарабарешка фронте вода. Медицински санитарии батальона керттера хирург волаш бу цо тІом. Дла бийсеи хоттадетче санна хетилора цхьаза. Иштта дукха хилла оперецеш эша доьрахей. Эзараш Іоажалах бьхдар Максим Ивановича. Госпитале дарба дьешал тІехьагІа лорашта доккха баркалеш а, кхаш моастагІийох дата фронте юха уххе Іалешта дукха салтий.

ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа Грозне дІаьера М. И. Перестенко. Цу хана дена республикански Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема инвалидий госпитале болх беш ва из. Из хиияо хирургически отделене заведующи волаш. 1950-ча шера Максим Иванович керте а латташ госпитале хьаела бердий ортопедически отделени. ХІаьта 1953-ча шера дена из госпитала керттера хирург ва.

Дукха ба госпитале Максим Ивановича хьийха, цо шийн говзах Іомаяь лораш. Царна юкъе ба говза хирургаш А. Г. Абазова, О. В. Рогальская, М. К. Мановая, А. В. Шейн, иштта кхыберш.

Максим Ивановича дукха Іилмаи болх а бу. Из хиииаш Свердловске, Саратове, Баку, Ростове, кхыча городашца хиннача Іилман конференцешка докладаш еш.

Дошо да ца аьлча кхы фу аргда говзача хирурга кулгех? 28 эзар совгІа операци яьй цар. Уж а моллагІа йола операцеш яц! Царех дукхагІъераш а дукхача шерашка къезача лазаро маьженаш дІадьаца бьвгІаранта яьй. Цудухьа ух Максим Ивановичаьта вай мехка тайп-тайпарча мехкашкера дег тІара баркалеш яха кьахаташ. Кьаьстта дукха ух уж укх тІехьарча хана. ХІана аьлча, укх денашка из заь 70 шу дуз.

ДегІаца низ болаш, коллегашца балхах вовллаш вай юбилея накъвоада РСФСР заслуженни лор М. И. Перестенко. Цун кьахьегама бІехка никь Дезаьено белгалбаьб «Кьахьегама ЦІеча Байракхаш» «Знак почета» орденашца. Ленински юбилейни медалаца, «Укхцlено лорвара отличника» яхача значокаца, дукхача сийлаи грамоташца.

М. САРАВЯНЦ.

Сурта тІа: М. И. Перестенко.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОАЛАГІА МОТТИГ

Спорта мастер В. Дорощенко, спорта мастерала кандидаташ В. Сляпов, В. Сергеев, В. Брюханов, шоллагІа разряд йола Л. Филатова юкъе бола «Грозгрознефта» физкультурни коллективна шахматна командa дикка лоацаш хилар ДСО «Труд». Центральни Совета зональни хьесапа. Череповец яхача города хиннача цу хьесапа моттигарча металлургически комбинатa «Шинсвав» Горькерча автомобильни завода «Волга» яха спортивни клубаш хьалхе а кхийта кхоалагІа моттиг яьккхар вай шахматисташа. ХІаьта йиьлагІа моттиг — Ярославлерча «Шинника». Команда тахана спорта мастера В. Дорощенко шийна ше лейэйна 1-ча доска тІа хьалхара моттиг яьккхар, иштта 4-ча доска тІа лийзача спорта мастерала кандидата В. Брюханова йийкъар 1-гІа — 3-гІа моттигаш. Эсал лийзар вай шахматистка Л. Филатова. Цунна 7,5 очко яьккха мара ца дайзар. Иштта Ейсене хиннача Чигорана цІерагІа кубок яьккхар йолча хьесапа а вай кхалнаха 1-ча доска тІа кьовсаккха очко яьккхар.

Фуд - хьоГ цун бахьан?

Хетаргахье, керттера лор да вай республика кхалнахьа шахмати спорта. ЙоагІаш йола йоалхо да сага. Ца хулаш йисар укх шера хургъа яьина дІахкайхкаяь хиина кхалнахьа городски шахматни чемпионат а. Цу тайпарча гІулакхаш вай шахматистий дешта е лаьха йоаш спортивни говзал геттара Іоуойяр кхераш ба.

ШоллагІдар да «Грозгрознефть» цо санна йолча физкультурни коллективна ледаш йоаххача производственни коллективай базашта хьаьна «Торпедо», «Зенит», «Волга», кхыйолча кІа долча спортивни клубашна кьуве хІала хилар. Бакъаьа хила мегар ДСО «Труд» кулгалхоша йоаккхача, мехкадьтть чакхдоахача завода база тІа спортивни клуб вІашагІеьйача.

В. ЛАНСКОЙ.

ТОАДАР

Укх шера 14-ча ноябре арадаьннача № 137 йолча газета тІа «Хехкарчо аьлча» зароседа тІа редакце баьллачун бехкагІа гІалат хилла.

ТІеххьарча колонен хьалхара абзаи чакхболча мугІарош укх тайпара доша даза: «Цу гІулакха Зоя Ивановнай хоттуа баргкаьараш, мо а хьахьаел а дІакхоачиргхладрах аьлахха ше ча».

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

Доазол дехьара

ВЕНЕСУЭЛА: СССР ЮБИЛЕЙГА

«Трибуна популар» яхача газето шерра хепаетт дуккхача къамеа йола Советски пачхьалкхе хьаль 50 шу дизара хетаьь материалаш. «Экспрессо», «Эксито», «Вангуардиа», «Арагуэньо» яхараш санна долча мехка керттерчарех долча газеташа хаст-хаста кепаетт, СССР-е къамак дош къоастадара маІан хьагойташ советски республикай вахарах дувцаш йола, советски авторий статьяш.

Укх денашка Советски пачхьалкхен юбилей езьпра кийчо еш я Венесуэла. Укх денашка каракасска «Парк дель Эсте» Советски Союза доттагІий Центро дуккхача наьха митинг йир. Цига вІашагІхдийттар столицера вах эзар совгІа саг. ГулбеннарашТа хьалхашка выступлени йир Латински Америке гІолла гастрольни поездкагІа болча ленинградски эзчистакиа.

Ноябрь бетта «Пинар де Каракас» яхача столични парке венесуэльско-советски доттагІала Дн чакхдоаккхаргда. Цига дазъо лоаиаргда Венесуэла гІорбаьнкача политически общественнаи детелаша, искусства детелаша. Цига кийчъаьй советски экспозиция.

Каракасерча Къаман библиотеке болх бе йолленнай СССР-е соцшалкам хьалхьона дахалча тоалла дувцача книжкайи фотографии выставка. Выставка хьайийлар Къаман библиотека директора Бланка Альвересеи Федеральни округа губернатора Гильерио Альварес-Бахресс.

«Ах бІаь шу дизара цІейна кертерчча-декъа лоацаш а тайп-тайпарча политически, профсоюзни, культура организацеш дукха а бита баха нах. Уж бе Маракаибо, Каримас, Фалькона мехкадьттахой. Гуайка горнахаш, Пуэрто-Ла-Крус, Эль-Тигре, Кубане бахь наха. Митингаши собрани е, лекцеша, выставкаш кийча, лаьрхІа а цхьъаха лаьрхІача мероприяти программа.

Аугусто ФИГЕРОА,
АПН корр.

Каракас.

МАШАРЕИ КХЕРАМЗЛЕНЕИ БОЛЧА АЬТТОННА

Швейцара, дукхаьла малхбузенеевропейски мехкашка санна, чІоагІа юнцаш а коллективни кхерамзлени цхьан къахьегаш гІулакхаш лелаяреи, юкъараевропейски совещани хрен хІеиш. «Европейски совещани гаргахончаш латт», — яхаш къду «Тагес анцайгер» яхача цюрхарІчарех аьхьан газето, цунна тІехьа газет дешаркашка но хетт: шига фу юкъедохьалургда Швейцарега?

Цу хаттара хьалда доле жоп уттал укхаза. Швейцаре правительства гаргтарча пхе шера шийн политика кургболча керттерча ластаьах хьна официальни доклада тІа къьста хьаьиннад юкарчевропейски форума хьаскъехьаре шийн дош. Цу документа тІа белгалдаьхх цу совещанеиа кийчо ёча а вІашагІтохача а Швейцаре хьекаре дакъа доацаргхилар а европейски континенте машар, кхерамале, цхьан къахьегаш леладу гІулакхаш хьакхоллара шийна доагІар де гІортаре хилар а.

Политически департамента (кхыча мехкашцарча гІулакхий министерство) керте латтача Пьер Грабера белгалдоакхх, совещаш торо хулийтаргьа Европа кагийча мехкий кхоххам лаьгІбечен тешаме хьаа отталечен процесса дакье лаца. Невшателе ше кьамаьа деш цо аьлар: «Малхбузен Европа мехкашцарча гІулакхаша Малхбоалеи Европа мехкашца бувзам тассара бола тха безам лаьгІбац. Швейцарски политика хьаю, иштта ерригача европейска пачхьалкхоашшара бувзамаш кхе айхагІа хилийтара аьттув баргболча вепшара...».

Швейцаре хІинзлекха а вай дукхача мехкашцара шиш сагІоахьара переговораш. Совещане барта ца боахкалу дешаш машаре къоастаьара система проект яха лаьрхІал цо. Цу ерригача факташ хьахьоих: Швейцара европейски континенте хулача позитивни процессешта юстара хьнна Іе лаьрхІа'ча хилар.

В. БОРОВСКИЙ,
АПН корр.

Женева.

АСУНСЬОН — КОНТРАБАНДИСТИЙ БІЫ

Наркотикий дІааьта йолча бюрой агенташ (США) цхьабнйар Парагвайера йоагІача хІамашца шоай мехка уха наркотикаш яхьа сайла алсамдаьна хилар шоашта гучадаьлча. Лар хІахо йихьача ЦРУ агенташ хьалистаб юкъйира наьн кхерин-Стресснер керта латта эхаро кулгалдой а... болаш хаина ерг.

ХІанз, Стресснер керте латтача хьа, контрабанда Парагвая пачхьалкхен политика бояраига кховчаеш айль хилар моцатте а дейз наха хойи да, хІаьта башла кул бала болаш ... Вашингтон а хааиаш. Цхьабакъда, ... американски наркомаш хІагагІа бебабар парагвайски наркомаша бокъонца ... хилар гуча ... Іа, ... Стресснер бехке веш йола материалаш дІачуэннай иштта «йоккхача прессе» а. Дуккхача американски газеташ кхачех из деррига а хьувадер ЦРУ в.

Американски европейски газеташа Стресснер гучахьа бехке вора наркотикай базарца юкъарчал доацдаш вувзавеина из хилирах. Дош хаддац дар йыиад ку-нах «Саманa» яхача кІиранкe юкъе арадуьлача газето: «Вашингтон постагара» «Нью-Йорк таймсагра», «Обсервергара» «Монде» кхачьнца доича деррига газетий уйла цхьан дешаІтІа сецар: Парагвай — ерригача дуненатІа наркотикаш йоарьжар, хІаьта Стресснер — цун керттера импрессарио».

Диктатор хала наркотикий базарах хІамииг иккха вІалла дала а дац. ТоІшене инарала толам боакхкаш дар Стресснера карара парагвайски дипломаташ юкъегІерташ на хилар а хІаьта иштта Малхбузен полушаре боккхагІболча «сопровацьшца» цуа бувзам хилар е. Цхьабакъда, халахетар хиннача тІехьагІа Парагвая дукха дипломаташ США-рен Европерен арахкхйсар, хІаьта хьайнча хьалхалатта Жозеф Огюст Рикор американски Іадаллаша Асунсьонера лаьрхкІа Іовийхаь Нью-Йорк штате из суде велар дуаь.

Парагвайски наркотикий кухнех дола хІамаш сов дукха хоащ волa базарха американцашта цхьаьккха лича а дІаеела тигадан Стресснера, цо кхыметтел контрабанда а йолаьй. Шийн довереии волча парламента депутатага Луис Марио Арганиага гІолла иипарна кьакхайкедаь: «ЦРУ-е шпионски мазала юкъеерзаьй ерригаа Латински Америка, хІаьта шийн бІехача гІулакхашца укх континента хІа а хейнтай».

Дунен хальккашта юкъера контрабандист Рикор дІаевла Стресснера из дош хилар духтІавьяккхар журналиста Джек Андерсона: «...Рикора дошац мазе болаш ба наркотикаш йоххаш хинна ца Іеш. саггота эцача товарашка контрабанда лелаеш а хинна Парагвая инаралаш». ХІаьта а, дунен халкъашта юкъарча общественносто яхка бар бахьан долаш контрабандист Жозеф Рикор американски Іадалашка дІадвлара хьекъехьа 16 августе ре шенн хиза илайзар Асунсьона апелляцеони суд, хІаьта 5 сентябре Нью-Йорк штатерча американски полиже кара вар из.

Цхьабакъда, суде берий гІалда тІа цхьа аьгІаргга из зулаиахо. ХІаьта Стресснер керте хаттача парагвайски инаралий гІулакхаш хьалхагІа шоаш сийнача тайпара да.

Ю. ЮРКОВ.
(АПН).

ФРАНЦУЗСКИ КЪАХЬЕГАМХОЙ СОЦИАЛЬНИ ПРОГРАММА

Франце хІанзчул гІехьагІа бийь бутт баьлча Къаман собране хоржамаш хул. Хоржамаш хилалехьа хьалха буржуазни партеша кхоачашдергда оаха яхача деша фу мах ба а хоиш, французски къахьегамхоша цхьан минута лаьгІбац шоаш хилаиза карг а доладаш хьадехараш кхоачаидайтара тІеххьара кьоиски.

Эггара хьалха, цар дІадех кІезиг-дукха бйь а хилаш маьхийи боарам вІенш нийсбар. Маьхаш лаккхлуш латт, хІаьта инфляциони стихиас деш дар лаьгІдара, бокъонца аьттув а баргбоиш. Деш вІалла а хІама дац. Профсоюзий дайнсегІа укх шера пис бетта вахара мах 5,6 процент даккхбениаб, хІаьта дуккхагІйолча предприятешка балхах душ холе алаш шийн хьалхарча боарамe дисад.

ШоллагІа хІадехеш дар да хилаиза дарпиоацаш оттальча гарантийни алапе боарам лакхбаиза баргбоацаш хилар. ЦІеанга алепи дола ши миллион совгІа бола французски кьахьегамхой мехкамара боахалуш бац. ШоллагІйола увзара проблема—бе болх ца хилар. ХІанз, профсоюзий даннесгІа, Франце бе болх лоахаш 800 эзар саг ва. Бе болх ца хилаза кхерам тІалатт итташ а бІаьш а эзараш болча болхлошта, къьстта ха яхача наха чІоагІагІа а латташ. Профсоюзаша дІадех пенсеши ха 65 шу аьлча а йоацаш 60 шу даьлча хургйолаш лоацъаь оттаелга. Шерра хІадаьржад налоговой реформа ела дІадехара а.

Иштта цу гайнара да французски кьахьегамхоша дІадехараш. «Социальни кийсхоига» яхача гІертара къамальтий оаза кІал а иттa цхьаццa пайда боаца хІама а лаь кІалхарбовла гІерт предприниматела. Франце болхлой класс социальни демагогега Іехалургйоацаш хилар къаьстта хьахьокхаш хилар 26 октябре чакхдаьккха духьале ноа Ди. Цу дийнахьа йоаккагІйолча профсоюзни объединенеша — Къахьегама Ерригъюкъарча конфедерацеи къахьегамхой Французска Демократически конфедерацеи — тІахьехарах ерригача департаментешкарча эзараш йолча предприятешка забастовкаш хилар.

Ю. БОЧКАРЕВ,
АПН соб. корр.

Париж.

Ирана керттера рузкъа мехкдаьтта да. Из маьхера бедал чаккхдоахаш цента а Персидски залиьера Харк яха гІайре. Укхаза кхалъеай хІаназарча ханара мехкдаьтта заводаш, бошлаш воакхорап, дукха мехкадьттапроводаш.

СУРТА ТІА: завода цех.

ТАСС фотохроника.

Газет арахоли шоалгІа, пІераскан, кІиранди деношкий

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 НОЯБРЬ
I программа

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Кьонабаравашта. «Кердадар лохараш» яха телевизиони клуб. 10.15 — «Приморцаш». Моркой хулайийна дьхнанa яха 4-гІа передача. 10.45 — «Эскадрон» яха художественни фильм. 12.30 — Пятилеткa моллагІа шу. 12.50 — Глазунов. «Шира хана» яхача балетагара сюита. 16.55 — Передачий программа. 17.00 — Северни Ледовитый океана фоод. (Географех йола дешара передача). 17.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.00 — Пятилетка гІиллоан хьалъеба (нохчий меттала). 18.15 — Музыкальни киноа. 18.30 — Нохч-гІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала). 19.00 — «Ха». Информационни программа. 19.30 — Бесбола телевидени. Хоккея йола СССР-а чемпионат. Ленина цІерагІа йолча центральни стадионера трансляци. 21.45 — Бесбола телевидени. «Мехкарий». 22.00 — Кердадараш. Передачий программа.

II программа

19.30 — Концерт. 20.05 — Шоана бевзаш. 20.15 — «Советски Союза ...» ... художественни фильм.

22 НОЯБРЬ
I программа

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Бевзаш. «Софт». 10.15 — «Приморцаш». Уссурийски коммунарашка яха 5-гІа передача. 10.45 — Билль-Белоцерковский. Массовети цІерагІдолча Московски Академически театра «Шторм» яха спектакль. 13.00 — «ЦІалонх Ленинна» яха фильм-концерт. 16.10 — Передачий программа. 16.15 — Пушкина музей... (литературах йола дешара передача). 17.00 — Бесбола телевидени. Бевзаш. «Выставка Буратино». 17.30 — Спортивни хроника. 17.45 — Нохч-гІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.05 — Хоамаш, рекламе. 18.15 — Йоахаргйоаца сена. Удмуртски АССР. 18.45 — Документальни фильм. 19.00 — Футбола йола СССР-а чемпионат. Киевера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бесбола телевидени. «На огонек». 23.00 — Кердадараш. Передачий программа.

II программа

19.00 — Вай Даьхен линааш. Репортаж... 20.00 — Шоана бевзаш. 20.30 — «Вай бертталхоне» ... Даьхенга йола передача.

РАДИО

21 НОЯБРЬ

6.30 — Юртара Іуйре (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.25 Нохч-гІалгІай лирически эшараш (гІалгІай меттала). 8.45 — «Маша воаа деттагІал» яхача Арсанова книжка тІера декъа (нохчий меттала). 16.00 — СССР а Нохч-гІалгІай автономи а вІашагІъоалла 50 шу дизарга. «Ниха хазлар из» (нохчий меттала). 16.15 — Индустре боаха тІе. 16.30 — «Социализм йолча хьалашка къамаш вІашаш ...» яха беседа (эрсий меттала). 16.45 — Вай индустриальни махк (эрсий меттала). 18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

22 НОЯБРЬ

7.30 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.25 — Бексултанов. «Лоамаш ...» яха симфоническа ... (нохчий меттала). 8.45 — СССР а Нохч-гІалгІай автономи а вІашагІъоалла 50 шу дизарга. «Милицейски эстафета» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — Юрта воахаш ... концерт (эрсий меттала). 16.20 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.40 — Нохч-гІалгІай индустре (гІалгІай меттала). 18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 19.30 — «Цергахой ...» яха радиожурнал (нохчий меттала). 20.00 — ... (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолла Грозне хувцалуш моржаш а, йолаш, йоачан а йоашаш, малхбоалехьара гІаххьача боарама шух а хиеш хила а фигара температура республике гІолла 3—8, Грозне 6—8 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-90; редактора зам. — 2-30-11; ... — 3-34-38; ... — 2-61-40; ... — 3-42-30; ... — 3-40-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—2-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-38; отдела писем и бухгалтерии — 3-40-71.

Типографии из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

С00848. Заказ № [illegible].